

Szerkesztőség kiadó hivatal és nyomda Cluj-Kolozsvár, St. Baron Pop (Brassai-utca) 10. Telefon: Szerk. és Kiadóhivatal 977, 228 és 1047. Sz. N. Sz. — — — 228. Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is lej 5. Bukarestben — — 5.

Dl. Ramasetter Róbert. évr. 2. II. 8.

Budapest

KELET

ESZAKI POLITIKAI NAPILAP

ELOFIZETESI ARAK Romániában. Egész évre — — — 1050. Félévre — — — 550. Negyedévre — — — 290. Egy hónapra — — — 100. Az előfizetési ára „Föld” című folyóirattal együtt hav-ként 10 lejjeleddrágább. Csehszlovákiában. Egy hónapra — — ck 40—. Egy szám ára — — ck 2—.

1926 április 20. Kedd

Cluj-Kolozsvár IX. évfolyam 85 szám

5686. Ijjar 6

Dunky & Beer
Legprecízebb órajavitás
Elsőrendű ékszerüzlet
Cluj, Piata Unirii (volt Mátyás kir.-tér) No 29.
Arany, tőrmelek és brilliáns beváltás
Szolid szabott árak

Kizárták a kolozsvári Opera karszemélyzetét

(Cluj-Kolozsvár, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári Román Opera kórusának sztrájkmozgalma ügyében ma várattau fordulat állott be. Az opera igazgatótanácsa ugyanis ma délelőtt ülést tartott, amelyen megállapítva azt, hogy a kórus tagjai dacára a szombaton este hat óráig, az igazgatóság által kibocsátott ultimátumban megállapított terminusig nem vettek fel a munkát, kimondotta, hogy a kórus tagjait kizártuk. Pop adminisztrátor, aki az elmúlt héten Bukarestben járt, hogy a kórus számára kért összeget elhozza, visszaérkezett és közölte a kórus t gjaival, hogy a kultuszminisztérium megszavazta az emelést, az összeg hirtelése azonban a minisztérium likvidációs ügyeinek a kormányváltás következtében történő likvidálása megakadályozza. A kóristák erre ülést tartottak és elhatározták a sztrájk folytatását.

Az igazgatóság viszont nem tekinti az opera tagjainak a sztrájkoló kóristákat és elhatározta, hogy nélkülük is folytatja munkáját. A megállapított program szerint szerdán este az opera orchestere ad szimfonikus koncertet, míg pénteken a Tosca kerül előadásra a kórus közreműködése nélkül. Itt említjük meg, hogy a vasárnap itt Kolozsváron tartózkodó Lupas közegészségügyi miniszter ígéretet tett a kórus nala tisztelegő delegációjának, hogy a kolozsvári Román Opera számára hárommillió gyorssegélyt utal ki. A kórus tagjai ettől függetlenül ma éjjel delegációt küldenek a kultuszminisztériumhoz, amely a sztrájk ügyében sürgős vizsgálat megejtését fogja kérni.

Ismét zuhan a lej

(Cluj-Kolozsvár, április 19. Az utóbbi napokban a lej árfolyama állandó hullámlásnak volt kitéve, míg ma azután meglepetésszerűen a szombati 212-50 centimes zürichi jegyzéssel szemben 209 re esett. Ez az árfolyam zárta kor egy ponttal javult ugyan Zürichben, de a belöldi pénzpiacra nemcsak, hogy nem eszkomptáltak ezt a javulást, hanem elkezdték továbbra esésre spekulálni és alig kétfrankos zürichi jegyzés alapján kalkulálnak. A mai jelentés szerint Newyorkban 40 centimot, Prágában 13-55 csehkoronát, Párisban 12 10 frankot fizetnek 100 lejért. Ugyancsak 100 lejért 28 ezer 150 csztrak koronát. A román valuta esésével kapcsolatosan kereskedelmi és ipari körökben egyelőre nyugodtan itélik meg a helyzetet, mind azonban egyes kereskedelmi cikkeknel némi ár emelkedés máris tapasztalható. Az esést főleg a francia frank legu öbbi zuhanásszerű árfolyamvesztésével hozzák kapcsolatba.

Általános amneszlia Görögországban

Athén, április 19. Pangalos közársasági elnök megengedte az internált minisztereknek, hogy visszatérjenek Athénbe. Hír szerint a közársasági elnök amnesztiát fog adni valamennyi forradalom elítéltségnek.

A nemzeti párt kongresszusán követelték a parasztpárttal való együttműködést

Bizalmat szavaztak Maniúnak és Jorgának. Goldisek külön nemzeti pártként vesznek részt a választásokon. A liberálisok nem vállalnak felelősséget az Averescu-kormány tetteiért

(Cluj-Kolozsvár, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától.) A választási helyzet képe még mindig nem bontakozott ki teljes mértékben, aminek legfőbb oka, hogy a parasztpárt és nemzeti párt közötti viszony koránt sincs tisztázva s a kisebbségek sem határoztak még véglegesen politikai magatartásuk felől. E két faktor mikénti elhatározásán mulik végeredményben a választás sorsa. A nemzeti párt tegnapi országos kongresszusa, amellyel, hogy bizalmat szavazott Maniúnak és Jorgának, ismét kifejezésre juttatta azt a kívánságát, hogy a parasztpárttal közösen vegyék fel a választási harcot és nincs kizárva, hogy a parasztpárti vezeték megismételt elutasító kijelentései ellenére is, az utolsó percben sikerülni fog a két nagy ellenzéki pártnak megegyezni és ezzel fölöttébb kétségessé tenni a kormány választási esélyeit. A kisebbségi pártok minden valószínűség

szerint meg fognak egyezni a kormánnyal. A szászok és magyarok ma tárgyaltak Bucsan miniszterrel s az előzetes purparlék szívélyes lefolyása arra enged következtetni, hogy a kormány nagy áldozatokat hajlandó hozni a kisebbségekkel való megegyezés érdekében. Az egyes országrészek zsidó szervezeteinek képviselői szintén folytattak tárgyalásokat a kormánnyal, amely nagy hajlandóságot mutat a zsidósággal való megegyezésre is. Az egyes zsidó szervezetek vezetői azonban bizonyos szimptomák alapján arra az elhatározásra jutottak, hogy nem fognak többet külön tárgyalásokat folytatni, hanem okvetlenül megteremtik az országos zsidó blokkot, amely az egész ország zsidósága nevében vegye fel a tárgyalásokat a kormánnyal és esetleg a többi pártokkal. A mai politikai eseményekről alábbi jelentéseink számolnak be:

Önálló pártként bontott zászlót a Goldis-frakció Kolozsváron és Temesváron

Vasárnap óta eggyel több pártja van Románia belpolitikai életének: Erdély és a Bánát fővárosaiban, Kolozsváron és Temesváron önálló pártként zászlót bontott a nemzeti pártból kivált Goldis-frakció. A kolozsvári alakulás eredetileg csak értekezletnek indult és csak később lett zászlóbontással. Az alakulógyűlésen, amely élénk érdeklődés mellett folyt le, Lupas közegészségügyi miniszter is résztvett, aki a gyűlés lezajlása után adott nyilatkozatában leszögezte, hogy az új párt továbbra is híve marad az erdélyi román nemzeti párt eszméinek és teljes egészükben fentartja a gyulafehérvári határozatokat. Végül azt is közölte Lupas miniszter, hogy a Goldis párt választási paktumot készül kötni a Magyar Párttal. Az alakulógyűlések lefolyásáról alábbi tudósításunk számol be:

Lupas miniszter beszéde

A kolozsvári alakulógyűlésen Ciortea kereskedelmi akadémiai rektor elnökölt, aki még nemrégben a cüzisták egyik vezetőmbere volt. Cuza professzort kolozsvári látogatásakor ő üdvözölte a pályaudvaron. A nemzeti eszmék diadalrajutását kihangsúlyozó megnyitó beszéde után dr. Lupas közegészségügyi miniszter tartott hosszabb politikai exozet, rektorolván azokat a körülményeket, amelyek Goldist, Lupad'u Jont és őt arra kényszerítették, hogy Maniu bizonytalan politikájának a következményeit levonják. Szokatlanul közvetlen hangon tárgyalta kormányválságot megelőző politikai eseményeket és anélkül, hogy hajdani vezére ellen sértő, avagy támadó kifejezéseket használt volna, a nemzeti és főleg az erdélyi érdekek megvédésének szükségességét jelölte meg politikai magatartásának okául.

Vissza 1848-hoz

A többi szónokok: Bogdan licsumi igazgató, Oaisifor Ghibu és Dragomir Silviu egyetemi tanárok is főleg az erdélyi érdekeket hangsúlyozták beszédeikben és a nemzeti párt ősi tradícióinak a diadalrajutását hirdették. Végül a gyűlés nyílt megalkultnak nyilvánította a Román Nemzeti Pártot, amelyet az 1848 ban

alakult román párt törvényes utódjának misősítettek.

Maniu a regáti pártokkal való fúziója alkalmával — mondta az egyik szónok — lemondott nemcsak a párt régi jellegéről, de nevééről is, ezzel szemben a mi pártunk megtartja a régi elnevezést. Május első felében kongresszust fognak tartani Nagyszébenben. A régi eszméket továbbra is fentartjuk. A kongresszuson ki fog derülni, hogy melyik az igazi Román Nemzeti Párt, az-e, amelynek elnöke az Goldist fogjuk megválasztani, vagy pedig az, amely feladva a párt jellegét, a bizonytalan vezetés alatt annyi kárt okozott az erdélyi érdekeknek.

A gyűlés huszonöttagu bizottságot küldött ki a párt szervezésének végrehajtására, amelynek elnöke Lupas közegészségügyi miniszter lett, alelnökei Ciortea akadémiai rektor és Gherman nagyiparos.

Egy kínos incidens

A gyűlésen nagy számban vettek részt egyetemi hallgatók. Az egyik aranykoszorús-horgokeresztes, nemzeti-ruhás diák kínos incidenst okozott ekkor, amikor a szervező bizottság névsorának felolvasásakor Ciortea akadémiai rektor nevét említették.

On áruló — kiáltotta feléje, — árulója a L. A. N. C. nak (a Cuza-féle antiszemita párt), amelynek hűségesküt tett. Ennélfogva nem lehet tagja más pártnak.

Ciortea rövid magyarázattal intézte el az incidenst, kijelentvén, hogy tényleg tagja volt a nemzetvédelmi ligának, illetve a két évvel ezelőtt alakult Apararea Nationala című egyeletnek, amelynek keretében esküt is tett. Míután azonban az Apararea Nationala fuzionált több nemzetvédelmi alakulattal, elvesztette régi jellegét és így őt fogadalma már nem köthette. Egyébként is — mondta — a Golds-féle pártalakulásnak a jellege nemzeti és keresztény, az elhűségét tehát ő fel nem adta.

A temesvári zászlóbontás

Vasárnap délelőtt zajlott le Temesváron a Goldis párt alakulógyűlése. Az alakulógyűlés

rek.
190
190
312
225
285
225
285
220
322
szerelem 92
50
(Versek) 100
176
132
264
160
230
176
176
110
311
lenni... 88
132
97
154
örténete 154
176
220
városa... 150
1200
225
250
270
300
250
300
550
375
220
220
132
132
30
30
30
440
176
150
132
neveznek 150
44
ly kincse 176
106
150
(Kötve) 220
133
története
350
leselet fő- 151
250
Kötve 300

rtályában,
lőzetes bekül-

politikai jelentősége abban van, amint az elnökölő dr. Gropia is kijelentette, hogy a Goldis csoport többé nem tekinthető a nemzeti párt frakciójának, hanem mint önálló politikai párt fog résztvenni a választási küzdelmekben. A temes-torontáli tagozat elnökévé dr. Bogdan Aurel vármegyei prefektust választották meg.

Lezajlott a nemzeti párt országos kongresszusa

A nemzeti párt tegnap tartotta meg országos kongresszusát Bukarestben a Dacia teremben. A terem már a kora reggeli órákban nagyszámú közönség töltötte meg és amikor a megnyitásra került sor, a terem teljesen zsúfolva volt.

Jorga megnyitja

Óriási órficióban részesítették a Jorga élen bevonuló vezetőséget. Jorga professzor hatalmas megnyitói beszédében visszapillantást vetett a legutóbbi 4 év politikai eseményeire. Hangsúlyozta, hogy a pártvezetőség mindenben eléget tett feladatának. Az ország közvéleményének tudnia kell, hogy elérkezett az ideje egy munka-kormány alakításának a liberálisok teljes kizárásával. Szeretné, ha e nehéz pillanatok a parasztpártiak is átéreznék. Azzal vádolták a vezetőséget, hogy a fúziós tárgyalásokat huzza-halassza. Nem szabad elfelejteni, hogy a fúzió nagy horderejű kérdés, amelynek megoldása komoly megfontoltságot igényel. A nemzeti párt nem léphet be egy pártba, nem változtathat zászlót. A pártvezetőség többiben baráti kezét nyújt a parasztpárt felé, de ez a baráti kéznyújtás még nem jelenti azt, hogy a nemzeti párt alamizsnáért könyörög.

A beszéd elhangzása után a teremben lévők percekig tombolva ünnepelezték Jorgát és Maniut.

Fenntartják a fúziós ajánlatot

Joanitzescu beszámolója után a pártvezetőség működéséről Ligojanu betérjézi a határozati javaslatot, amely teljes bizalmat szavaz Maniu és Jorgának és reményét fejezi ki, hogy a két vezér ezután is teljes szolidaritás mellett vezet tovább az ügyeket. A kongresszus tudomásul veszi mindazokat a lépéseket, amiket a pártvezetőség megtett a parasztpárttal való fuzionális ügyben. Tudomásul veszi továbbá, hogy a nemzeti párt vezetősége újabb felhívást intéz a parasztpártokhoz az egységes együttműködés érdekében.

Anghelescu és D. meter Dobrescu támogatják a határozati javaslatot, majd Viad Aurel

Bratianu Ionel ellenzéki programja

A liberális párt tegnap értekezletet tartott, amelyen a volt képviselők és szenátorok és a vidéki szervezetek elnökei vettek részt. Bratianu Ionel elnökölő az ülésen, aki a liberális párt által végzett munkát ismertette, megállapította, hogy a párt politikai propagandája nem volt megfelelő ehhez a munkához. Ez készítette a kormányt a visszavonulásra.

A liberális pártnak az Averescu kormánnyal szembeni magatartása két fázisra osztható: a kabinetalakítás előtt a párt támogatta Averescu kormányrajutását, mert garantálta a rendet és a liberálisok által megkezdett munka folytatását. A kormányalakítás megtörténtevel törvényes ellenzék képez a párt, bírálja az elkövetett hibákat és nem vállalja a felelősséget a kormány tetteiért.

Bratianu Ionel azután kifejti, hogy a liberális pártnak, mint kormányképes pártnak helye vagy a kormányon van, vagy az ellenzéken, de a párt kartelleket nem köthet. Ha a kormány erőszakos kodik és törvénytelenégeket követ el, úgy ellene fordulunk, meg fogjuk tenni kötelességünket. De kartelleket nem kötünk, a törvény sem engedi ezt meg, mert nem akarjuk, hogy a országnak ártalmára legyenek azok a kis politikai csoportok, amelyek az ország egységes vezetését maguknak igénylik. Ma mindenki elismeri, hogy a politikai mozaikrendszer szerencsétlenség és egységes kormányokra van szükség.

Nem hiszi, hogy a nemzeti párt oly gyorsan fel bomlik, de ez majd fokozatosan megtörténik a parasztpárttal együtt, ha a kormány a legalitás útján halad és a liberális párt a tömegek felvilágosítását elvégzi.

Kifejti, hogy a liberális szervezetek jelöltjeik listájára felvehetnek a párt kebelén kívül állókat is, tilos azonban a párt tagjainak más pártok listáján szerepelniük. Felhívást intéz a legszigorubb párt fegyelmre és közli, hogy a disszidenseket kizárják a pártból...

A hatvantagu választmány kinevezése után Andrasia György párttitkár ajánlatára a gyűlés határozati javaslatot fogadott el, amelyben leszögezi azt a törekvését, hogy a kormányban helyet kapjon a Bánát egyik képviselője is, minthogy sok olyan bányási kérdés vár elintézésre, amely országos érdekűnek tekinthető.

dr. Erdély nevében szólal fel és tiltakozik az abszolutizmus ellen. Peliván Bessarabiá panaszait árja fel és változatlan bizalmáról biztosítja a pártot. Braticanu Bukovina nevében csatlakozik az elhangzottakhoz és követeli, hogy folytassák a harcot a végső győzelemig. Penescu az ifjúság nevében beszél és a kolozsvári intellektuelek példájának követését kívánja.

Joanitzescu közli, hogy a párt választási jele két koncentrikus kör lesz, a „Monitorul Oficial”-ban megjelent rendelet szerint. Ez a két kör legyen a harmóniának és egyetértésnek jele.

Jorga köszönetet mond a párt delegátusainak támogatásukért és bizalmukért és az ülést a határozati javaslat egyhangú elfogadásával berekeszti.

Tüntetés a takisták ellen

A tömeg a nemzeti párt klubhelyisége felé vonult, hogy ott tüntetést rendezzen. Miközben szembetalálkoztak Derusi takista vezérrel, akit tudvalegőleg a múlt héten kizártak a pártból. Hatalmas tüntetést rendeztek ellene. Csendőrség állta el azután a tüntetők útját, követelte azok azonnali szétoszolását. A tüntetők a legnagyobb rendben és fegyelemmel tettek eleget a karhatalom felhívásának.

Délután öt óraker ülést tartott a nemzeti párt permanens bizottsága. Rezolúciót fogadtak el, amelyben megállapítják, hogy a parasztpárttal kötendő fúziós megállapodásnak nincsen semmilyen technikai akadály. A parasztpárt ma, vagy holnap adja meg a választ. A választ elé óriási érdeklődéssel tekintenek. Egyes körök optimisztikusan, mások viszont pesszimistikusan ítélik meg a helyzetet. A nemzeti párt vezetői körében egyébként a hangulat bizakodó. Hiszik, hogy a fúzió minden mesterkedés ellenére létrejön.

Maniu Gyula állapotában javulás állott be. Az éjszakát az Erzsébet szanatóriumban nyugodtan töltötte el. Orvosai szerint a tüdőgyulladás visszafejlődésben van.

Az értekezlet Duca, Bratianu Vintila és Constantinescu Alexandru ex miniszterekből álló bizottságot küldött ki, amely a pártszervezetek közötti ellentéteket megvizsgálja és elintézi.

Duca volt külügyminiszter felolvasta az ország-hoz intézendő manifesztumot, amely felsorolja a liberális kormány által végzett tetteket és annak a reménynek ad kifejezést, hogy a munkát folytatni fogják. Kifejti, hogy a párt a tömegek nevelésével akar véget vetni a demagógiának. Ezt a nevelőmunkát az általános választások alkalmával is megkezdik. A párt választási jelvénye egy vízszintes vonal.

A választási jelvények

A hivatalos lap legutóbbi számában megjelentek az új választójogi reform által engedélyezett választási jelvények. A tizenhét mértani ábra közül az egyes politikai pártok a következő jeleket választották ki maguknak:

- Averescu-párt ><
- Nemzeti párt ⊙
- Parasztpárt ⊙
- Liberális párt —

A többi párt és frakció választási jelvényei még nem ismeretesek.

Eimozdítják a sorocai prefektust

Annak híre kinos feltűnést keltett ország-szerint, hogy a Bessarabiába utazó Pan Halippa és Cuzacu parasztpárti vezeték Soroca megye prefektusának a rendeletére letartóztatják és csendőrfedezet mellett Kisenybe toloncoltatják. A helygymniztériumból származó információk szerint Pan Halippa és Cuzacu elleni inzultus miatt a sorocai prefektust menesztik állásából. Rascanu tábornokot még a hét folyamán kinevezik Bessarabiá polgári kormányzójává. Averescu tábornok április 24 én indul beszarabiai inspekciós körútra.

A CIONISTA SZERVEZET HÓNAPIA

Az új rovat elé

A világ minden tájékán, ahol zsidók élnek s ahova eljutott a zsidó megújulás hullámverése, ezekben a tavaszi napokban egy nekipezdülő, mozgalmas életnek lehetünk tanúi. Talán a cionizmus első napjai, a romantikus hőskorszak óta nem lüktetett ily elevenen az eszme mindent lebíró ereje s az eszme katonái azóta sem indultak neki oly fiatalos elszántsággal, hogy meghódítsák a zsidó szíveket. Egy nagy jelszó került a zsidó közélet homlokára: egy hónapot a cionista szervezetnek! Egy hónapig minden eleven energiája a zsidó nemzetnek álljon a cionista szervezet szolgálatába, egy hónapig szüneteljen a részletmunka s a cionista alkotóerő koncentráldjék a mindent összefoglaló szervezetre megerősítésére, ujjáépítésére.

Ebből a hatalmas, korszakalkotó munkából elsősorban a zsidó sajtó veszi ki a részét, amely fokozott lelkesedéssel állítja ezekben a napokban hasábjait a cionista gondolat rendelkezésére. Az Uj Kelet a mai nappal egy új rovatot nyit meg, amelynek rendeltetése az, hogy az Ijjar akcióval kapcsolatos bel- és külföldi eseményeket regisztrálja, valamint ismeresse azokat az eszmei okokat, amelyek az akció életreihvták. Mozgalmas, színes tükörskép lesz ez a rovat az új erőket gyűjtő cionista szervezetnek és különös gondot fogunk fordítani az Ijjar-akció erdélyi eseményeire az egyes erdélyi csoportok Ijjar munkájára és szívesen nyitjuk meg e rovat nyilvánosságát mindazok számára, akik hozzászólásaikkal akár eszmei értékkel, akár gyakorlati tanácsokkal akarják gazdagítani az erdélyi Ijjar-akció eredményeit.

Hisszük, hogy új rovatunkat, amelyet az akció tartására most megnyitunk, szeretettel és érdeklődéssel fogja fogadni az olvasó.

A zsidó-ághoz való visszatérésről
Irta Prof. H. Pick

Prof. Hermann Pick, a felhívás írja tagja a palesztinai cionista exekutívának és a mizrahi világszervezet körponti bizottságának. Vezetője a palesztinai exekutive bevándorló osztályának, ismert esz-szyrógus.

A cionizmus a zsidó nép reneszánsz-mozgalmaként indult utnak és a világháboru befejeztével olyan gazdasági föladatak elé került, amelyek minden erejét igénybe vették. Am a gazdasági ujjáépítéssel párhuzamosan a szellemi ujjászületés folyamatának is meg kellett indulnia. Az eszmei dologtevés lelki indítékai nélkül a mozgalomnak el kell ernyednie.

Programszerűen a cionizmus vallási tekintetben indifferensnek nyilatkozott és nem lehet tagadni, hogy vallástalan elemek akarják a mozgalmat vezetni. Am a zsidóság lényénél fogva sohasem fog hozzájárulni, hogy egy tisztára fajilg megalapozott nemzeti közületet képezzen.

A cionizmus kinyilatkoztathatja „religi onizmusát” és bizonyos körökben vallástalanok is működhetnek, a valóságban mégis időszerű kifejezése a zsidó vallási eszérének, amelynek legvégső és legfőbb célja egy szabad és egész zsidóság elérése az új otthonban. Itt fog végbemenni, ebben az otthonban, a zsidó-ághoz való visszatérés folyamatja is. A vallásos zsidó kell, hogy megtalálja és meg is találja helyét a mozgalomban, az eszmék harcában és az erők mérkőzésében. Ő is irányt fog adni a mozgalomnak, olyan irányt, amely megfelel vallási és nemzeti ideáljainak.

Palesztina részvétele az Ijjar-akcióban.

Jeruzsálemből jelentik: A Waad L'umi vezetősége egyik utóbbi gyűlésén foglalkozott a „Cionista Világszervezet hónapjával” és elhatározta, hogy a cionista executive megkeresése értelmében Palesztinában az akció élére áll. Az akció végrehajtása érdekében Jeruzsálemben központi bizottság alakult, az ország egyes helyiségeiben pedig csoportokat alakítottak a bizottságokba a különböző szervezetek képviselőit delegáltak.

* Fehér fényel, kis áramfogyaszással és a technikai fejlettség legmagasabb fokán álló „Lurgoram” Industrial égő.

Feleletet kérünk a szatmári rendőrségtől 3 kérdésre

Nem lehet még pontot tenni a szatmári gyilkosság rendőri nyomozására. Tisztázni kell, hogy miért jutott feltűnő módon holtpontra az első rendőri nyomozás

(Cluj Kolozsvár, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nem rajtunk mulik, hogy a szomorú szatmári szerzést állardóan napirenden tartjuk, neha a szatmári rendőrség a maga részéről már lezárta a vizsgálatot: azzal, hogy a gyilkos házaspárt átadta az ügyészségnek. Mi azonban úgy érezzük, hogy az árán maradt hat gyermeknek, de mindenekelőtt az igazságnak tartozunk azzal, hogy mielőtt ne tegyünk pontot a rendőri nyomozásra, amíg indokolt aggodalmainkat végleg nem tudja eloszlatni.

Szükségcsnek tartjuk leszögezni, hogy mi senkit sem vádolunk, senkit sem gyanúsítunk, pusztán a tényeket konszolidáljuk és megállapítjuk, amit egyébként Szatmáron minden gyermek jól tud, hogy a bestiális gyilkosságnak — annak ellenére, hogy a rendőrség a nyomozást befejezte, — még most is vannak homályos és felderítetlen részletei, még pedig:

az első rendőri nyomozás feltűnő baklövésai azok, amelyekre a vizsgálat egyáltalán nem terjedt ki.

A bestiális gyilkosságról írott második tudósító munkánkban, — az Uj Kelet április 12-iki számában — a hamis vágyra tévedt első rendőri nyomozás részletei ismertetése után ezt írjuk:

„A közvélemény megnyugtatása érdekében a szatmári rendőrhatalomnak teljes világosságot kell deríteni arra, vajjon pusztán rendőri tévedés volt-e az oka annak, hogy a vizsgálat hamis vágyokra tévedt.”

Cikkünk megjelenése óta már egy hét telt el, de napról napra hiába vártuk a szatmári rendőrség felvilágosító kommunikációját, napról napra hiába vártuk az értekezést arról, hogy a rendőrség legalább is elmondta a vizsgálatot a nyomozás baklövésére vonatkozólag is. A szatmári rendőrség előkelő hallgatással szilott el felhívásunk mellett, pedig ez a módszer egyáltalán nem alkalmas a közvélemény megnyugtatására, amely jogosan aggodalmaskodik a közbiztonsági szolgálat miatt, ha Szatmár közvetlen közelében gyalázatos kegyetlenséggel ki lehet végezni egy többgyermekes, dolgozó családot és a gyilkos, neha az első pillanattól kezdve minden körülmény ellene szólt, két teljes héttel teljes biztonságban érezte magát.

Az objektív igazság érdekében határozott feleletet kérünk végre tegnapi cikkünkben megfogalmazott három kérdésünkre:

1. Mi okozta a szatmári rendőrség nyomozásának teljes erőtlenségét március 29-től kezdve, amikor már házkutatást és egyéb nyomozási cselekményeket kellett volna fogadtatni Márton István háza tájékán?

2. Milyen összefüggés van a rendőrségi nyomozás holtpontra jutása és Fehér Kati, valamint Márton István azon első perctől kezdve hangoztatott, egyébként hihetetlennek látszó, kijelentései között, hogy a nyomozással megbízott rendőrtisztviselőnek 1000 lejt fizettek a rablott pénzből azon célból, hogy ez szándékosan megakassza a nyomozás sikerét?

3. Miért nem lett az összes kiderítve Fehér Kati állandóan visszatérő azon kifakadásának a háttere, hogy az egész bejt annak a rendőrtisztviselőnek köszönhetik?

Az első kérdés

Amikor Luger Victor, a szerencsétlen véget ért Markovicsné 18 éves fia a szatmári rendőrségnek bejelentette anyja eltűnését és elmondott, az előtte ismeretlen kérészel kötött gyanus vásárt, a rendőrség először Herskovits detektívét bízta meg a nyomozással, aki 24 óra alatt előkerítette a kérészt, Márton István személyében. A nyomozás vezetését ezután saját kérésére Tomitza Tódor subkomiszárra bízta, akiknek logikus feladata lett volna, legelőbb is házkutatást tartani Márton Istvánnál, aki ellen már a nyomozás első percében a következő súlyos gyanuok merültek fel:

1. Márton István első kihallgatásakor bevalotta, hogy ő volt az, aki zöldségre 500 lejt ötleget kapott Markovicsnéétől, de azt tagadta, hogy Markovicsné el is ment hozzá a zöldséget átvenni.

2. Amikor megkérdezték tőle, hogy mit tett az előlleggel, azt a feltűnő választ adta, hogy amikor

vevője nem jelentkezett, egy rendőrhöz fordult tanácsért, aki azt tanácsolta, tartsa meg nyugodtan az előleget. Csodálatos, hogy erről a vallomásról, Tomitza subkomiszár nem látta rögtön, hogy nem egyéb, mint átlátszóan ostoba alibi-keresés.

3. Márton István, amikor észrevette, hogy a Markovicsnének kínált zöldség olcsó ára a legfőbb bizonyíték ellene, hirtelen megváltoztatta vallását és a kereszkérdések során már drágább árat mondott be, amivel akaratlanul elárulta magát.

E három súlyos gyanukörülményt Tomitza subkomiszárnak már ismernie kellett, amikor kezébe vette a nyomozást, mégis szabadlábra helyezte Márton Istvánt és más irányban kezdett nyomozni, úgy, hogy két héttel holtpontra jutott a nyomozás.

Ezek után joggal várhatunk feleletet első kérdésünkre: miért lanyhult el a rendőri nyomozás és miért nem tartottak házkutatást Márton Istvánnál? Feleletet várunk erre a kérdésre annál is inkább, mert nagyon valószínű, hogyha a család által megbízott Jéger Márton magán-detektív iniciatívájára a sziguranca nem veszi a kezébe a nyomozást, Márton István és felesége Fehér Kati talán becsületben ösztökelt volna meg, anélkül, hogy rettenetes büntük valaha is kitűdött volna.

A másik két kérdés

A második és harmadik kérdésünk magyarázatul leközöljük Luger Victornak a meggyilkolt Markovicsné fiának nyilatkozatát, amely így hangzik:

Az Uj Kelet tekintetes szerkesztőségének

CLUJ

Alulírott Victor Luger, a Márton István és felesége, Fehér Katica szatmári lakosok által meggyilkolt Markovits Henrikné fia, aki március 28-ka óta kerestem itt Szatmáron eltűnt anyám nyomait, a következőket jelentem ki az igazság kiderítése érdekében:

Tudomásom van arról, hogy Márton Istvánné április 8-án Pop sziguranca-komiszár, Lepusán szigurancai titkar és Lengyel Ist.

Nyilvánosságra került a német-orosz titkos szerződés szövege

A két ország kölcsönös semlegességre kötelezi magát. Mussolini már nem avatkozik bele a marokkói tárgyalásokba

(London, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az orosz—német tárgyalásoknak, amelyek Angliában és Franciaországban kínos feltűnést keltek, ma újabb szenzációjuk van. Állítólag teljesen autentikus forrásból a „Daily Herald” közli az orosz—német szerződést, amely a következőket tartalmazza:

1. Kölcsönös semlegesség idegen állam részéről történő támadás esetére.

2. Mindkét állam kötelezi magát, hogy távol tartja magát a másik ellen irányuló bármilyen politikai, gazdasági, vagy pénzügyi akciótól.

Berlini jelentések szerint azonban az orosz—német tárgyalások még nem fejeződtek be. A tárgyalások további menete a kormányhoz közelálló „Germania” szerint attól függ, hogy az utolsó német jegyzékre Moszkvából milyen választ adnak. A vitás pont az, hogy Németország az oroszokkal szemben föltételes vagy föltétlen neutralitásra kötelezze magát. A neutralitási kötelezettség vállalásának semmi sem áll útjában arra az esetre, ha Oroszországot egy másik állam támadná meg. A föltétlen neutralitás azonban azt jelentené, hogy Németország semlegességet vállal egy orosz támadás esetén is, ami már beletűköznék a Népszövetséggel szemben vállalt és a locarnoi szerződésben vállalt kötelezettségeibe. Egy ilyen neutralitási vállalására a német kormány semmi körülmények között sem hajlandó.

A német lapok azt hangsúlyozzák, hogy a Berlin és Moszkva közötti tárgyalások nem irányulnak Locarno ellen és Németország kötelezettségvállalásai semmiesetre sem fognak olyan messze menni, mint például azok a kötelezettségek, amelyeket a locarnoi szerződéssel egyidejűleg Franciaország vállalt Lengyelországgal szemben.

Stresemann német külügyminiszter tegnap Stuttgarban a német néppárt nagygyűlésén beszélt a tárgyalásokról. Kijelentette, hogy nem lehet azokat eltávolodásnak tekinteni a locarnoi gondolatától. Aki ezt tételezi föl Németországról, az Stresemann német külügyminiszter sze-

ván szerkesztő előtt az első beismerése alkalmával kijelentette, hogy Tomitza komiszárnak férjével együtt 1000 lejt fizetett az anyámtól elrablott pénzből és zöldséget is adott neki oly célból, hogy a tudomására jutott bűncselekményt elhallgassa.

Márton Istvánné, akivel elfogatása után a sziguranca több ízben beszélhettem, előttem is kijelentette, hogy az elrabolt pénzből 1000 lejt Tomitzának fizetett. Kérdésemre, miért tette ezt, azt felelte, hogyha nem lett volna kénytelen adni, nem adott volna egy banit sem.

Április 2-án, pénteken jelen voltam a vasuti állomáson lévő rendőrségi szobában, ahol Tomitza komiszár kihallgatta az odaidezett Márton-párt. Amikor figyelmeztettem Tomitzát a gyanúsítottak ellenmondásaira és őket határozottan anyám gyilkosainak mondtam, Tomitza rám kiáltott a terheltek előtt, hogy merem őket nyíltan meggyanúsítani, mikor ezért engem bezárathatnak és miért nem gyanúsítom Gottliebékát a Royal szálloda tulajdonosait azzal, hogy ők tették el láb alól az anyámat? Ezt Jäger Márton is hallotta és még figyelmeztette Tomitzát, hogy Mártonék előtt ne tegyen ilyen kijelentéseket.

Világosságot kérünk

Ebből a nyilatkozatból kiderül, amit egyébként a szatmári rendőrség eddig is nagyon jól tudott, hogy a gyilkosok hihetetlen és képtelenek látszó váddal illették Tomitza Tódor subkomiszárt, aki az első vizsgálatot vezette. Ismételtlen leszögezzük, mi nem vádolunk senkit és nem gyanúsítunk senkit.

A legteljesebb bizalommal vagyunk a szatmári rendőrséggel szemben és szilárd a meggyőződésünk, hogy ennek a rendőrségnek minden egyes tagja hivatásának magaslatán áll. Nem tudunk hitelt adni az elvetemedet gyilkosok képtelen állításainak. De tény az, hogy Tomitza subkomiszár feltűnő ügyetlenséggel vezette a nyomozást és tény az is, hogy a gyilkosok hihetetlenül hangzó vallomásaikat több ízben is megismételték. Éppen ezért teljes világosságot kérünk ennek a szomorú szenzációnak legszomorúbb pontjára is és sürgős megnyugtató választ a három kérdésünkre. Ha megnyugtató választ kapunk, mi leszünk az elsők, akik végleg pontot teszünk a rendőri nyomozásra.

rint félreismeri a mai német politikának alapelméletét, mert a német birodalom külpolitikája minden tekintetben arra irányul, hogy a német egyenjogúság elismerésével Európa igazi megbékülését hozza létre és Németország boldogulását a béke alapján biztosítsa. Az Oroszországgal kötendő neutralitási szerződésnek tehát semmiféle támadó éle nem lehet egyetlen hatalommal szemben sem.

A német megnyugtató kijelentések azonban nem szüntetik meg a neutralitási szerződés által Párisban és Londonban keltett nyugtalan-ságot. Siahmer londoni német követ hosszabb megbeszélésben biztosította Chamberlaint, aki a magyarázatot kielégítőnek tartja ugyan, de mégis sajnálatosnak látja a szovjetek és Németország közötti szerződéses tárgyalásokat.

Az orosz—német szerződés jelentősége miatt, amely igen jelentős új faktort hoz be Európa külpolitikájába, még a Mussolini fenyegető beszéde és gyarmati útja miatt támadt izgalom is enyhült. Sőt, ugylátszik, Olaszország is hajlandó expanziós terveit felfüggeszteni, ha arról van szó, hogy Németország ellen kell esetleg állást foglalnia.

Római távirat szerint az olasz kormány megbízta párisi nagykövetét, közölje a francia kormánnyal, hogy Olaszország álláspontja az Abd el Krimmel folytatott béketárgyalásokkal kapcsolatban a következő:

Olaszország fentartja előző elhatározását,

mely szerint nem avatkozik be a francia befolyás alatt álló zóna ügyeibe. Fentartással él azonban arra az esetre nézve, ha Tanger vidéke kompenzációs alapul szolgálna a béketárgyalásoknál. Olaszország ezt a fentartását annak idején a tangeri egyezmény megkötésénél is kifejezésre juttatta.

A lengyel miniszterelnök a gyűlölet politikája ellen Skrzynsky miniszterelnök nyilatkozik az európai politikáról és a zsidó kérdésről

(Bécs, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az osztrák fővárosban időző Skrzynski gróf lengyel miniszterelnök és külügyminiszter az Imperial hotelben lévő lakásán fogadta a bécsi és a Bécsben élő külföldi lapok tudósítóit. A miniszterelnök szívélyes szavakkal köszöntötte a sajtó képviselőit és többek között ezeket mondotta:

— Az urak tudják, hogy fiatalkoromat Bécsben töltöttem és bizonyára csodálkozni fognak azon, hogy a német nyelvet mégsem beszélem folyékonyan. Azonban a Népszövetség korában élünk, amikor az ember mindenféle nyelven beszél és pedig egyképen rosszul, holott mindnyájunknak az lenne a kötelessége, hogy egy nyelven beszéljünk még pedig az európai. Ma európai módra kell gondolkodni és beszélni és bizony szükség van rá, hogy az ember érzékkel bírjon az emberiség igaz érdekei iránt. Véleményem, hogy a nemzetek között meg kell teremteni a testvériség érzését. Tudom, hogy az ilyen eszmékkel az ember ki teszi magát annak a szemrehányásnak, hogy nem a realpolitika, hanem az érzelmi politika híve. Mintha végeredményben nem is az érzelmeik jelölne meg minden politikát! Az ugynevezett realpolitikusként, fájdalom, a gyűlölet, az érzelmi politikusként ellenben a szeretet, az egész emberiségért érzett jószág, ami irányadó. Ma egész Európában tudják, hogy a gyűlölet realpolitikája végeredményben nem realpolitika és hogy mindenképpen jobb lenne eltérni ettől az irányattól. Jól tudom, önkönuil épügy mint nálunk, e tekintetben sok a szkepticus, de meg vagyok róla győződve, hogy kilencvenkilenc kétkedővel szemben végül mégis az idealista érvényesül. Hiszen a szkepticizmus nem is egyéb, mint akarat, cselekvőerő és len

dület hiánya. A jövő pedig az akarat, az idealizmus és a haladás. Ugy vélem, hogy önöket e tekintetben szövetségeseinkként köszönhetem.

A beszédre az újságírók lelkes hurrázásban törtek ki.

A miniszterelnök ezután az egyes újságírókkal külön beszélgetett. A zsidó sajtó képviselőinek elmondotta, hogy Tel-Avivban a közelmúltban lengyel-zsidó kereskedelmi kamara létesült, amely eléggé igazolja azt, hogy Lengyelország Palesztinával szorosabb gazdasági nexust kíván.

— Emlékeztem az urakat Nachum Szokolov urhoz, az exekutive elnökhöz intézett levelemre, amelyben azt hiszem elég barátságos állást foglaltam a zsidó újjáépítéssel szemben. A kérdéshez nincs is több hozzáfűzni valóm.

Nyilatkozott ezután még a lengyel kormány és a zsidó klub közötti tárgyalásokról, amelyek — úgy mond — a legjobb mederben haladnak, azonban elutazása miatt meg kellett őket szakítani. Reméli, hogy a tárgyalások kedvezően fognak befejeződni.

Az egyik zsidó újságíró kérdésére, hogy a kormány a nagy zsidó nyomor leküzdésére mit tervez, Skrzynski ezt felelte:

— Speciális zsidó nyomorról nem tudok. Lengyelországban az ország minden rétege szenved. Ha a törvényhozás a költségvetést elintézte, akkor Lengyelország hitelviszonyai is megjavulnak, ami kétségtelenül hozzá fog járulni a gazdasági nyomor enyhítéséhez.

A miniszter péntek este hagyta el az osztrák fővárost. Az indóházán megjelentek dr. Ramek kancellár és Klastersky miniszteri tanácsos, akik dr. Heinisch birodalmi elnök üdvözlését tolmácsolták.

Még mindig nem jutott nyugvópontra a palesztinai határvédelem kérdése

Heves jelenetek a palesztinai Zsidó Nemzeti Tanács ülésén

(Jeruzsálem, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától.) A palesztinai kormány a folyamatban lévő fegyveres határvédelmi szervezkedésről újabb hivatalos közlést tett. E közleményben kijelenti, hogy palesztinai és transzjordániai polgárok, nemzetiségi különbségre való tekintet nélkül, felvehető a határvédelmi csapatokba. Ez a hivatalos kijelentés véget akar vetni az eddigi magyarázatoknak és kontradikcióknak. Az első közlést ugyanis úgy lehetett értelmezni, hogy a zsidókat kizárják mind a két határvédelmi alakulattól és hogy az egyiket arabokból, a másikat pedig cirkaszokból állítják össze. Március 31-én a londoni gyarmatügyi minisztérium hivatalosan jelentette ki, hogy a zsidóknak a két fegyveres alakulattól való kizárása nem felel meg a valóságnak. A gyarmatügyi hivatal azonban hozzátette, hogy a zsidók száma ezekben a csapatokban nem lehet nagy, minthogy a határvédelmi csapatok a transzjordániai szolgálatra vannak kijelölve.

Az elmúlt pénteken dr. Weizmann és lord Plumer között a zsidók felvétele tekintetében megbeszélés volt és úgy hírlik, hogy a tanácskozás eredményeként lord Plumer elhatározta a zsidóknak korlátlan számban való felvételét a két alakulatba. A legutóbb kiadott közlés most már semmi kétséget nem hagy hátra afelől, hogy a zsidók belépése nincs számhoz kötve. A felfelé lépésben lévő palesztinai csendőrség zsidó legénységének és tisztjeinek pedig ajánlatot fognak tenni, hogy lépjenek be a megnagyobbitandó palesztinai rendőrség keretibe.

A kormánynak a határ délelőlről szóló legújabb közlése azonban a zsidó hivatalos köröket nem elégitette ki. A közlemény megjelenése után a palesztinai zsidóság nemzeti tanácsa, a Vaad Leumi gyűlést tartott, amelyre meghívták dr. Weizmann is. A tanácskozásnak viharos lefolyása volt. A kormány kijelentéseit élis bírálattal alávet-

ték és több szónok kijelentette, hogy a kormány közlései nem jelentenek a zsidók számára elégtételt, minthogy a határvédelmi csapatok szervezése gyakorlatilag már keresztülvitetett és csak kevés zsidó számára van már hely. Követelték, hogy egy speciális megállapodás rendezze a zsidó tagoknak az új határvédelmi csapatokba való részvételét. Ugyanolyan megállapodást kívánnak, mint amilyent a palesztinai csendőrség megszervezése alkalmából 1921-ben kötöttek. Akkoriban a palesztinai kormány és a Vaad Leumi abban állapodott meg, hogy a csendőrség személyzetének egy harmadrésze zsidókból, egy harmada palesztinai arabokból és végül az ország határain kiválekbből (cirkaszokból és cipriotákból) álljon.

A Vaad Leumi elhatározta, hogy a Népszövetség állandó mandatárius bizottságához júniusban jelentést tesz és memorandumot küld a palesztinai zsidó munkáról. Ezt a két iratot a cionista szervezet saját memorandumával együtt fogja átszámaztatni a mandatárius bizottságnak.

Meglehet az is, hogy a Vaad Leumi saját képviselőt küldi el a mandatárius bizottság tanácskozásaira. A küldöttség tagjai a mandatárius bizottság kérdéseire szóbelileg is kimerítő információt fognak adni.

A cionista világszervezet elnöke, Dr. Chaim Weizmann, Transzjordánia fővárosába Ammanba utazott Abdullah emir látogatására.

Dr. Weizmann innen F. A. Kish ezredes, a palesztinai cionista exekutive elnökével Beirutba utazott, ahol de Jonvenel francia kormányzó vendége volt.

Páris, április 19. Szíria pacifikálása nyugodtan folyik. A legtöbb druz bandavezér feltétel nélkül leszerelt. A felső Jordán-vidék lakossága visszatért lakóhelyeire. A felkelők erőfeszítései kudarcot valának mindenütt.

A diktátor a diktátoráról

Theodore Pangaloszt a napokban választották meg a köztársaság elnökévé. Pár napja, hogy Szalonikiben monarchista puccsot kíséreltek meg egy magasrangú tisztet a királyság visszaállására, amely azonban nem sikerült. Pangalos most cikket irt az egyik világlapban, melyben a köztársasági diktatúra jogosultságát fejti ki érdekes érvekkel.

Mellett kifejtetem annak a rendszernek a céljait, amelynek én az élén állok, egy kérdésre kell válaszolnom. Ezt a kérdést nem intézik ugyan hozzám, de én jól tudom, hogy ott ül mindazoknak az ajkán, akik Görögország sorsát figyelemmel kísérik. Ez a kérdés így hangzik:

— Hogyan lehetséges az, hogy az ifju görög köztársaság mindjárt első lépésénél félretolta a politikusokat a hatalomtól: s hogyan lehetséges, hogy a hatalom gyakorlása, az új rendszer szerkezete, továbbá az összes problémák, amelyek Görögországot foglalkoztatják, oda fejlődtek, hogy az első szempillantásra szöges ellentétben állanak a parlamentáriszmus ortodox felfoásával?

Ez a kérdés, mondom, ott van minden ajkon s magától értetődőnek találják — Görögországon kívül. Görögországban nem merül fel, mert itt ismerik az eseményeket, tudják azok eredetét és fejlődését. Külföldön természetesen nem ismerik a mi viszonyainkat s így magától értetődőnek találom, ha az említett kérdést hozzám intézik.

Nos, itt van az igazság. Görögországot négy esztendővel ezelőtt rettenetes katasztrófa érte s ennek következtében olyan problémákkal találta magát szemben, amelyekre egész figyelmét összpontosítania kellett. Majdnem ugyanabban az időben az események nyomása alatt a királyságot a köztársasággal helyettesítette.

A királyi család ténykedése általánosságban igen káros volt s igen mélyre súlyosította a parlamentáriszmust. Különösen káros volt a királyi család munkája a világháború alatt, amely tudvalevően magában hordozta a nemzeti katasztrófa csirját. A görög népek kiváló politikai érzéke van s így azonnal észrevette, hogy hal fészkel a baj s ezért választotta a köztársasági államformát. Régóta álmódzott erről s amikor végre megvalósította, egy új politika kiindulási pontjának tekintette.

Sajnos, azok a politikusok, akik a nemzeti katasztrófa idejében az ország élén állottak s akik a köztársaságot megalapították, nem voltak áthatva a reájuk háruló feladat nagyságától. A még mindig vérző Görögország és az ifju köztársaság elepedt a gondosságért és a gyöngédségért. A politikai pártok képtelenek voltak arra, hogy ezt a gondosságot és gyöngédséget tanusítsák az országgal szemben.

Négy kormány lépett egymás sarkába s egyetlenegy sem volt képes szembenézni az eseményekkel. Egyik sem törődött Görögország szerencsétlenségével és a köztársaság kívánságaival.

Voltaképpen nem a parlamentáriszmus rendszerét alkalmazták, hanem ennek valamilyen hitvány másolatát. Tették ezt pedig oly bünső módon, hogy a görög nép tulajdonképpen többsége mélyszéges megvetéssel sújtotta őket. Ezt az eredményt csakis a politikusok hozták létre.

Felesleges felsorolni az egymásután következő kormányok tetteit. Ezalatt a másfél esztendő alatt az egyik kormány ugyanazt tette, mint a másik — a legelősebb bírálatot támasztotta maga ellen az ország minden részében.

Elegendő ha a nemzetgyűlés tanácskozásaira emlékeztetek. Ez a nemzetgyűlés arra volt hivatva, hogy megszervezze a köztársaságot. Ehelyett lassanként olyan kábarévá alacsonyodott, melynek s inpadán rut dolgok játszódtak le.

Természetes, hogy ez súlyos csapást jelentett a köztársaságra és a parlamentáriszmusra, de ezért csakis a politikai pártok és vezérek felelősek.

... Ez a rövid expozé, azt hiszem, megfelelő válasz arra a kérdésre, amelyet külföldön mindenfelé hozzám intéznek. Ebből meg lehet érteni, hogyan jutha'ot győzelemre az a mozgalom, amelyet mult év június havában indítottam. Hatásos módon gondoskodnunk kellett azokról a követelményekről, amelyeket a fiatal köztársaság állított élénk. Nem azért indítottuk mozgalmunkat, hogy szembezálljunk a parlamentáriszmustal, hanem azért, hogy megterítsük a parlamentáriszmust s hogy szilárd és tisztá alapokat rakjunk alája. Nem a köztársaság jogosultságát tagadjuk mi. Ellenkezően, mi a köztársaság jogosultságát proklamáltuk, azt megerősítettük s irányában ez általános becsülést hívtunk. Az új

a célunk, h
ellene irány
Ezt a c
Ha már
Görögország
dozók, akik
más rezsim
nagyon kev
magukat, h
akkor bizony
találják ma
rodniok.

Az egész
rög köztárs
rög répi
más rezsim
meket hozn
zódve, hogy
bajainak o
megbűntetn
merne nyu
Felelős
nak a bará
aggódnak,
véje biztos

Sokan
kérdését
ben széke
nem keve
adatai talá
regényébe
a vázlatát
kör négy
egyike So
„volapük“
szélhető n
azonban h
vezérszava
veire. Kud
lenő „Lin
Zamenhof
ranto álne
ember m
nyelvterve
zedes pró
tozói köré
ságot. Cár
el. A kö
zessel pár
az esprav
de állandó
1889-ben
Esperantia
esperantia
francia ge
a Francia
után alapi
tok jelen
kezdemény
hívják az
Leirhatall
den részél
rantista“
hogy a sz
dályokat
„Der Sch
Arstand,
die denkv
irja Profe
elő résztv
talyi sz
más orszá
kongressz
a kongress
utazásra
talyvelőt
tott a bul
Maga
„műnyelv
az iridoge
szenciája.
gokat tel
és az absz

a célunk, hogy sértetetlenül tegyük s minden ellene irányuló merényletet lehetetlenné tegyünk.

Ezt a célunkat el is érték!
Ha már erről szólok, meg kell mondanom, hogy Görögországban még mindig vannak olyan ábrándozók, akik azt hiszik, hogy a közársaság helyett más rezsimit lehet nyelvetetni. Igaz, ily ábrándozó nagyon kevés van. De ha mégis arra szólnak el magukat, hogy a köztársaság ellen emelik kezüket, akkor bizonyos, hogy az egész görög népet szemben találják magukkal s véres fejjel kellene visszatáncolni.

Az egész világnak meg kell tudnia, hogy a görög köztársaság nem a véletlen műve, hanem a görög nép kívánsága. A köztársaságon kívül minden más rezsim csak újabb bonyodalmakat és veszedelmeket hozna reá. A görög nép meg van róla győződve, hogy csak egyedül a köztársaság alkalmas bajainak orvosására és épen ezért irgalmatlanul megbüntette mindenkit, aki a köztársasághoz hozzá merne nyulni.

Felelősségem teljes tudatában mondhatom azoknak a barátainknak, akik Görögország sorsa miatt aggódnak, — legyenek nyugodtak, Görögország jövője biztosítva van.

Az eszperantó világkongresszusa elé

Ebben az évben tartják meg a világ eszperantistái nemzetközi kongresszusukat Edinburgban. A világ kongresszus előkészítésére összetült előkonferencia pedig a nnpckban zajlott le Locarnóban. Ezek a körülmények adnak aktualitást az alábbi ismertetőknek.

Sokan megröbálták már a nemzetközi nyelv kérdését megoldani. Az ezzel foglalkozó, Genfben székelő bizottság legújabb kimutatásában nem kevesebb mint 85 ilyen tervzetnek az adatai találhatók meg. Jókai: „Jövő század regényében“ szintén megtaláljuk egy ilyen nézetet (pl. lehetlenség, — vagyis a kör négyzetgörsítése). A legismertebb uttorök egyike Scheier Martin német lelkész, akinek a „volapük“-kel első ízben sikerült elég jól beszélni a nyelvvel alkotnia. Fejlődésképtelen volta azonban hamar bebizonyosodott, harminceszer vezérszava pedig amugy is nagy terheket rótt hi veire. Kudarca nagyon ártott a pár évre rá megjelenő „Lingvo Internacia“ nak, melyet szerzője, Zamenhof lengyel zsidó szemorvos, Dr. Esperanto álnév alatt jelentetett meg. Ez a zseniális ember már fiatal diákkorában elkészítette nyelvtervezetét, melyet kidolgozása után évtizedes próbának vetett alá, barátai és hozzátartozói körében próbálva ki annak használhatóságát. Csak ezután lépett vele a nyilvánosság elé. A közöny, mely sok helyütt gunyos lené zéssel párosult, a volapük sorát jósolta meg az eszperantónak is, melynek hívei lassan ugyan, de állandóan szaporodtak és megalapították 1889-ben Nürnbergben az első ujságot („La Esperantisto“), majd Szentpéterváron az első egyesületet („Espero“ — Remény), Seberr Francia generális és Méray pedig 1901-ben Francia Akadémiának is bemutaták. Egymás után alapítják a lapokat, szépirodalmi folyóiratok jelennek meg, míg 1905-ben a franciák kezdeményezésére Boulogne-sur-Mer-ben összehívják az eszperantisták első világkongresszusát. Lsírhatatlan az a lelkesedés, ami a világ minden részéből összegyűlt remélőkön (az „eszperantista“ fordítása) erőt vett, mikor látták, hogy a személyes érintkezést gátló nyelvi akadályokat szinte megsemmisítette ez az új nyelv. „Der Schreiber dieser Zeilen nimmt keinen Arstand, zu erklären, dass die Tage von Boulogne die dankwürdigsten seines Lebens waren“ — írja Professor Otto Simon, a kongresszus egyik élő résztvevője a „Neues Wiener Journal“ egyik tavalyi számában. Azóta minden évben más ország meghívására megismérlék ezeket a kongresszusokat, melyekre az egyes államok, ha a kongresszus csak országos jellegű is, olcsó utazásra nyújtanak módot (Nálunk tavaly 50%, tavalyelőtt 75% vasuti kedvezményt biztosított a bükaresti vasutigazgatóság rendelkezése).

Maga a nyelv tulajdonképpen nem újabb „műnyelv“, hanem — szinte azt mondhatni — az idogermán nyelvek leszűrt tiszta kvintesszenciája. Szerzőjének sikerült a rendhagyásokat teljesen kiküszöbölnie, az egyneműségeket és az abszolút fonetikát meghonosítani. A hi-

hetetlenségig leegyszerűsített nyelvtanához (a főnevek egyneműsége, a ragozott igének mindhárom személyben egyes és többes számban való változatlansága) az angol nyelvtan ki-jtéséhez az olaszé áll legközelebb. A tőszavak (gyökér-szavak) száma az ugyancsak Genfben székelő Esperanto Akadémia hivatalos táblázata szerint 2771, melyből a Zamenhof által megjelölt 32 elő- és utóképző segítségével a szavak százezeit mindenki saját maga képezheti (pl. patro = apa, patrino = anya, gepatro = szülők, bo-patro = após, stb.) Azóta már minden létező nyelvre átültették a pár oldalra terjedő nyelvtant tartalmazó „Fundamento de Esperanto“-t (legutóbb a jiddis kiadás is megjelent) és nincs a világnak olyan zuga, az Ausztrália körüli nagyobb szigeteket sem kivéve, ahol az eszperantisták öitágu zöldcsillagos jelvényével ne találkoznánk.

Ma már ott tartunk, hogy például Németországban, Angliában kiadók megbízásából íród-

Andrássy Gyula szerint egész Magyarország Bethlen távozását kívánja

A nemzetgyűlésen Hegyemgi Kiss Pál diktatúrával vádolta meg a magyar miniszterelnököt. Eredménytelen maradt a titkos társaságok ügyében összehívott második pártközi konferencia is

(Budapest, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától.) A mai pártközi értekezleten Bethlen kijelentette, hogy a titkos társaságok ügyében a kormány csak oly esetben fogantozhat megfelelő intézkedéseket, ha ebben egyes pártok támogatják és adataikat a kormány rendelkezésére bocsátják. Az értekezletről ugyanazok maradtak távol, mint csütörtökön. Andrássy az ujságróknak kijelentette, hogy Bethlent nem tartja alkalmasnak a titkos társaságok ügyének szanálására. Nemesak ő, hanem az egész ma-

nak kereskedelmi szakkönyvek, a Népszövetség jelentéseit eszperantóul is kinyomatja, egyes országokban pedig (Ausztria, Németország) rendkívüli tantárgy a középiskolákban, sőt állami képesítés is megszerezhető fenti országokban az eszperantó nyelv oktatására.

Zamenhof zsenijére jellemző, hogy az újabban keletkezett segédnyelvek (Ido, Nov-Eszperanto) is az eszperantót tekintik kiinduló alapnak, mégsem tudnak azonban gyökeret verni az eszperantisták között, dacára a csekély szerkezeti differenciának (a Nov-Eszperantónál mindössze két oldalt tesznek ki az eszperantóval nem egyező összes szavak és magyarázatok).

Zamenhof 1917-ben halt meg 58 éves korában. Neki is a korszakalkotó feltalálók közös sorsa: a szegénység jutott osztályrészéül. A barátok és hívek kegyelele gránitlépcsőn nyugvó márványföldgömböt emelt a varsói zsidótemető nagy halottjának sírjára, aki művével örökre beírta nevét a pacifizmus halhatatlanjai közé.

A mezőtelegdi antiszemita-gyűlés különös epilógusa

A telegdi főszolgabíró letartóztatott egy zsidó kereskedőt és félnapig a tyukketreonek használt fogdában tartotta. A Zs. N. Sz. interveniált Jacob József prefektusnál

(Oradeamare Nagyvárad, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt dr. Bárdos Imre és dr. Markovits Ignác vezetésével a Zsidó Nemzeti Szövetség nagyváradi tagozatának egy delegációja kereste fel Jakob József prefektust és a következőket adták elő:

Április 16-án délelőtt 10 órakor Nagyvárad felől Mezőtelegre egy au óval két idősebb ur és néhány diák érkezett. A község bejáratánál az autó utasai egy nagy nemzetiszínű zászlót bontottak ki, amelyre hatalmas kampókereszt volt varrva. Pénteken tartják tudvalevőleg Mezőtelegen a betivásárokat és ezt az alkalmat használják ki a cuzisták egy négyüléses összetoborzására. A cuzisták bevonulása a kis községet érthető izgalomba hozta és mindenki róluk beszélt. Amikor az autó Farkas Ignác nagykereskedő ülete előtt haladt el, aki Mezőteleg egyik legtekintélyesebb és közbecsülésben álló polgára, az üzletben az egyik vevő megjegyezte:

— Jönnek a kommunisták!
Farkas azt válaszolta rá, ezek nem kommunisták, hanem cuzisták.

Ezután a piacotéren az egyik ur felállott az autóból és szónokolni kezdett a néphez. Természetes, minden második szava „zsidó“ volt és egy a mezőtelegdiék mennyire nem látták szívesen a szónoklatot, azt misem bizonyítja jobban, minthogy a vásárosok egymásután kezdettek elszállingózni, úgy, hogy a gyűlést már csak két három ember előtt fejezték be.

Valamivel 11 óra után Farkas Ignác üzletében egy csendőrőrmester jelent meg egy katonával és társaságukban volt Mutzu Joan delegált főszolgabíró, egy 24—25 éves fiatalember és rákiáltott Farkasra:

— Miért mondta maga ezekre az urakra, hogy kommunisták?

Farkas erélyesen tiltakozott ez ellen és kijelentette, hogy ő a cuzisták szót használta. A főszolgabíró azonban nem tudta meggyőzni, aki mindhangosabban kiabált:

— Kipusztítom innen mindnyájukat!
Azután intett a csendőröknek, akik az öt-

gyar nemzet Bethlen távozását kívánja.

A nemzetgyűlésen Hegyemgi Kiss Pál a kormánypártot hibáztatja, hogy a demokratikus ellenzék nem vett részt a pártközi konferencián. Ennek oka az, hogy a frankhamisítás lebonyolításában más álláspont van, mint a kormány, másrészt azt is tapasztalták, hogy a miniszterelnök cézári módon kezeli az ellenzék jogait. A miniszterelnök diktatúrával való meg és ebben nagyobb művész Mussolininál is, mert ezt a diktatúrát alkotmányos formába önti.

ven éven felüli embert a község házára kísérték. Mezőtelegden a község házában levő fogdát nagyon ritkán szokták használni, ehelyett a községi kisbíró rendszert a majorságot tartja a fogdában, amely ilyenformán valóságos tyukketrec. Ide zárták be az idős kereskedőt.

A mezőtelegdi zsidó hitközség egy delegációt küldött a főszolgabíróhoz Glück Aron vezetésével és kérték, hogyha már eljárat is indított az öreg Farkas ellen, legalább ne tartsa a községi fogdában bezárva. A főszolgabíró azonban hallani sem akart a szabadonbocsátásról és csak miután a cuzista propagandisták elutaztak Mezőtelegről, a délutáni órákban engedte szabadon Farkast.

Az Uj Kelet munkatársa beszélt az ötvenéves felüli Farkas Ignáccal, aki elkekeredve mondotta el meghurcoltatásának történetét.

— Uram, — mondotta Farkas — ötvenéves ember vagyok. Soha a hatóságokkal bajom nem volt, nagy gyermekeim vannak, az egyik fiam New York szépirodalmi bizottságának mérnöke, a másik filadelfiai kereskedő. Elképzelheti, hogy milyen rosszul esett, amikor az a fiatalember úgy bánt velem, mint valami kutyával.

A tiltakozó delegációt vezető dr. Bárdos Imre a fent említett elmondottakat magában foglaló panaszt átnyújtotta a prefektusnak és kijelentette, hogy a Zsidó Nemzeti Szövetség nem akar nagy ügyet csinálni a telegdi sérelemből, éppen ezért nem is jelentették fel az ügyészségen személyes szabadság megsértése miatt a főszolgabíró, hanem a prefektushoz, mint felettes hatóságához fordultak és megvannak győződve, hogy a prefektus, aki őszintén hajtja az ország konszolidációját és elítéli a hivatalnokainak önkényeskedését, ebben az esetben is megtalálja a módot arra, hogy elégtételt adjon a meghurcolt és megkínzott öregembernek.

Jacob József prefektus kijelentette, hogy a legszigorúbb vizsgálatot indítja és a törvény teljes szigorával fog eljárni a bűncs ellen.

A vizsgálat eredményét érthető érdeklődéssel várja Biharmegye és Nagyvárad egész zsidósága.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemmel együtt az ország zsidóság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felolvas szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkének utánneműsítése csak a le-
számlálásával engedélyezhető.

Az Uj Kelet fiókkiadóhivatalai és szerkesztőségei:

Oradea-Mare-Nagyváradon: Blum Zsigmond,
Str. Aurel Vlaicu 51., vagy Ezredévi emléktér 2.
(Ernyőüzlet.)

Aradon: Horváth János Löbl Hirlapiroda
Str. Romanului 2. (Zrinyi-u.)

Sighetul-Marmatiel-Maramarosszigeten: Fried
Miksa, Zsidó Nemzeti Szövetség.

Timisoara Temesváron: Stranez Béla, Zsidó
Nemzeti Szövetség I. Mercy u. 2.

3 mai naptár

A kisantant álláspontja az orosz-német szövetség ügyében

Páris, április 19. Briand miniszterelnök a sajtó képviselői előtt kijelentette, hogy Franciaország álláspontja megegyezik Németországgal. Mindazáltal Franciaország megvárja, míg a német-orosz szerződés birtokába jut és csak ezután foglal állást ebben a kérdésben.

Benes a kisantant és Lengyelország nevében felhívta Franciaország, Anglia és Oroszország figyelmét, hogy a német-orosz szerződés befolyással van Németországnak a Népszövetségbe való belépésére is. Benes össze is állította azokat a pontokat, amelyek feltételként megvitatásra szorulnak és azokat a locarno-i szerződést aláírói elé terjesztette.

— Belkatták az új temesmegyei prefektust. Tudósítónk jelenti: Vasárnap délelőtt 11 órakor iktatták be fényes ünnepek között Temes-Torontálmegeye új prefektusát, dr. Bogdán Aurélt. Ebből az alkalomból a vármegyeházát zsufolásig megtöltötték a különböző deputációk, a város és a környékbeli községek lakossága. Külön küldöttséggel képviseltette magát az ünnepeken Peszach község, a prefektus szülőfalva. Az installáció keretében az összes egyházak, hivatalok, az ügyvédi kamara, műegyetem, a kereskedelmi és iparkamara, a városháza és a Magyar Párt deputációi ragaszkodásuk kinyilvánítása mellett azon reményüknek adtak kifejezést, hogy dr. Bogdán Aurélnak, aki a multban is a megértés és a becsületesség mintaképe volt, nem fognak csalódni, sőt ezen meggyőződésükben meg is erősödnek. Az új prefektus külön külön válaszolt minden egyes üdvözlésre és rövid, de sokatigéző programot adott. Különösen a kisebbségi egyházak és pártok küldöttsége előtt hangsúlyozta, hogy legőszintebben törekedni fog az együttműködésre a vármegye minden egyes polgárával és mint a multban, úgy új állásában is a legerősebb vágya az lesz, hogy a felekezeti és nemzetiségi békét fentartsa és tökéletessé tegye.

— Rendben folynak az egyetemi előadások. Bukarestből jelenti: A közoktatásügyi minisztérium hivatalos kommunikéje szerint ma délelőtt megnyiták az ország összes egyetemei a legnagyobb rendben. A fővárosi egyetemen ma megtartották az összes előadásokat. Az egyetem szenátusa ma este ülést tart, hogy a sztrájkolással szemben alkalmazott büntetések ügyében határozzon.

— Óriási tűz pusztított Kisenev üzleti negyedében. Kisenevből jelenti: A Piata Noua az éjjel hatalmas tűzvész pusztított, amelynek mintegy 30 tűzlehelység is áldozatul esett. Számos textil, élelmiszer és bőrüzlet lett a tűz martaléka. Mindössze két tűzlehelység volt biztosítva. A kár mintegy 15 millió lej.

Hivatalosan is megkezdődtek a kormány és a kisebbségek közötti tárgyalások

Bucuresti-Bukarest, április 19. A kormány és a kisebbségek kiküldöttei között ma megkezdődtek a hivatalos tárgyalások, amelyeknek során ma délelőtt a magyar párt, a szászok és a bulgárok kiküldöttei járultak a kormány elé. A tárgyalásokról a kiküldöttek nem akarnak nyilatkozni. Minden jel arra mutat azonban, hogy sikerül az összes érdekeket közös nevezőre hozni és a megegyezés létrejön.

Törökország öt korosztályt mozgósít Mussolini ellen

Az olasz-görög szövetség Olaszország privilégiumát jelenti a Földközi-tengeren

(London, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától). Konstantinápolyból jelenti a Wolff újságíró: A török kormány valamennyi 1920, 1921, 1922, 1923, 1924 és 1925 ig tartó korosztályt, valamint az 1926 évi korosztályokat behívta. Politikai körökben aggodalommal tárgyalják Olaszország és Görögország paktumát, amelyet különben az olasz nagykövet erőlyesen cáfol. A török lapok kijelentik, hogy az angorai kormány az eseményeket éber figyelemmel kíséri és megteszi a szükséges óvintézkedéseket, ahogy azt a helyzet megköveteli.

Konstantinápoly, április 19. Az itteni lapok azt írják, az angorai kormány figyelemmel kíséri Mussolini nagyratörő terveit, amelyeknek a tripoliszi utazás alkalmával kifejezést adott. Törökország nem lesz hajlandó elismerni olasz privilégiumokat a Földközi-tengeren. A török kormány nem engedi az eseményekről meglepni magát és megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az ország jogait biztosítsa. A mossuli kérdés szerencsés megoldása lehetővé teszi a kormányt, hogy teljes figyelmét a görög és olasz események felé fordítsa.

Párisból jelenti: A kommunális kamarában kedden interpellációt terjesztettek be Mussolini tripoliszi utjáról és a fascizmusról. Kormánykörökben úgy tudják, hogy Briand az erről szóló interpelláció elhalasztását kívánja, mert kerülni akar minden surlódást Olaszországgal és megvárja, amíg Mussolini az április 21-iki olasz nemzeti ünnepen pontosabban kifejti majd gyarmati politikáját.

— Pangalos görög köztársasági elnök letette az esküt. Athénből jelenti: Pangalos görög köztársasági elnök vasárnap délelőtt letette az esküt. Az esküvétel nagy ünnepélyességgel történt a kormány tagjai, a polgári és katonai hatóságok és a diplomáciai testület jelenlétében. A fellobogozott városban mindenütt hatalmas néptömeg tüntetett Pangalos mellett.

* A „Korunk” harmadik száma. Egy folyóirat értékét és jelentőségét a közönség körében elért sikere és annak a közönségnek hívója határozza meg, amely a folyóirat életét biztosítja. A „Korunk” sikerét, magas nivóját Erdély olvasóközönségének fejlett ízlése, komoly érdeklődése garantálja, amelynek ma már komoly szüksége lett ez a pompás folyóirat. A most megjelent harmadik szám Dienes László dr.-nek ennek a kiváló gondolkodónak rátermettségét és azt a tényt igazolja, hogy jó, nívós, értékeset kell adni — és a nívósak, értékesek szeretni fogják, ragaszkodni fognak hozzá. A „Korunk” maga csinálja meg a maga minden reklámjánál hatásosabb propagandáját. Most megjelent harmadik száma érdekességben, tartalomban az eddigiekét is felülmúlja. N. A. Berdjajev, a legjelentékenyebb orosz filozófusok egyikének cikke vezet be a gazdag tartalmat. Sinkó Ervin Dostojevszkij jelentőségét méltatja, Bálint László a pszichoanalízis eredményeit összegezi, ugyancsak ezzel a kérdéssel foglalkozik Neufeld Béla, aki Pótl prágai tanár anyzfiziológiai kutatásait ismerteti. Fabry Zoltán a Wilde probléma mélységeibe világít bele. Salamon László érdekesítő cikkében az ambíciók alkonyát, mint az individualista kultúra egyik vezető eszméjének alkonyát jósolja meg. A Guidoay szatirikus novellájának második részét közli a „Korunk”. Ezenfelül a „Kulturkrónika” és a „Szemle” rovat érdekesebbnél érdekesebb írásokat tartalmaz.

— Még mindig nem intézódött el a bukaresti Nemzeti Színház válsága. Bukarestből jelenti: A Nemzeti Színház vezetésére tudvalevőleg egy 5 tagú színész-direktóriumot alakítottak állítani Paul Costeal az élén. Paul Coste ma megjelent G. J. d. s. miniszternél és kifejtette, hogy nem vállalja a missziót. Hírlik, hogy a miniszter az igazgatói kérdés végleges rendezéséig Jon Minulescut delegálja a színház élére.

Rádió-készülékek és alkatrészek
minden hozzávaló tartozékkal kaphatók ALEXI és VASS, Cln., Str. Londrei [ezelött Hosszu-u.] 21

— Verdi „Arlcosbál”-ja a Magyar Színházban. A Magyar Színházban szombaton este Verdi „Arlcosbál”-ját adták Hecht Riza, Lévy Ilonka, Rózsa Ili, Borelli Giacomo és Sugár Frigyes vendégjátékával, igen jó előadásban. Mint Amália Lévy Ilonka, szombat este is teljes fényben érvényesítette nagy énektudását és kivételesen szép hangját. Hecht Riza az zony, mint Oszkár ad a tanujelét annak, hogy kitűnő színpadi énekes, ahinek kiválóan szép hanganyaga és nagy énektechnikájával színjátékosképesége is párhuzamban áll. Rózsa Ili bárszonyosan szép, mély hangja Ulrika jónő szerepének adott plasztikusan kifejező formát. Borelli Giacomo gyakorolt színpadi rutinu, erőshargu tenorista, Sugár Frigyesnek a René egyik legjobb szerepe. Virág Lajos, Ré helyi Ödön és Bérczi Mihály szintén kitűnően állottak meg helyüket. A zenekart Stefanidesz karmester vezette.

— Huszmillió adósság hátrahagyásával megszökött egy aradi nagykereskedő. Aradról jelenti: Az aradi közgazdasági köröknek, de általában az egész város intelligensebb polgárságának szenzációja van. Schultes Tibor textilnagykereskedő a napokban huszmillió lej adósság hátrahagyásával ismeretlen helyre távozott. Schultes egy olasz gyár romániai vezérképviseelője volt. Korlátlan hitelt élvezett és így senki sem sejtette, hogy a nagykereskedő milyen anyagi gondok között él. A huszmillió adóssággal szemben alig néhány millió lejnyi aktív mutatózik.

Pal színya legújabbás legtokéletesabb falinapcára 100 lej az Uj Kelet könyvosztályában.

Nagy harisnyavásár

mélyen leszállított árákkal

Kötött harisnya, minden színben ..... Lei 30
Flóhr harisnya, minden színben ..... Lei 38
Muszlin harisnya, divatszínben ..... Lei 69
Cérna muszlin, minden színben ..... Lei 98
Selyemfátyol harisnya, minden színben, Lei 129

Blatt

Főtér 13. szám

Divatkeztyükben és költőtarukban óriási választék.

Zimmermann osztrák pénzügyi főosztos elutazott Bukarestből. Bukarestből jelentik: Zimmermann osztrák főbiztos ma elutazott Bukarestből. Az állomáson a külügyi államtitkár bucsuztatta. Kint volt az osztrák követség teljes személyzete is.

Halálos autószerencsétlenség Arad közelében. Nagyváradról jelentik: Szombaton délután az Arad felé vezető országúton Simánd község határában szerencsétlenség érte a Schwartz Farkas és fia nagyváradai kereskedőcég autóját. A kocsi, amely árut vitt Aradra, Sitter József sofőr vezette, azonkívül kíséretében volt egy aradi cég fiatal alkalmazottja is. Saját szóra-köztetésükre Nadab községben a görögkeleti lelkésznek autójával autóversenyt rendeztek. Az áruval megrakott autó nagy lendülettel fektült bele az iramba és midőn a sofőr fékezni akart, megrémülve konstataulta, hogy az autó fékje felmondta a szolgálatot. Az autó egy éles kanyarulatnál felborult, kísérfője, aki a cőgnél van alkalmazásban és akiről mindössze csak annyit tudnak, hogy Bálnak hívják, szőrnnyethalt. A sofőr súlyosan megsebesült. A katasztrófa halálos áldozatának temetése Aradon lesz. Sitter Józsefet az aradi közkőrházba szállították.

Ujságíró-almanach. Az Erdélyi és Bánsági Népkisebbségi Ujságírószervezet nagyszabású ujságíró-almanach megjelentetését határozza el. Az almanach fel fogja ölelni az erdélyi és bánsági kisebbségi ujságírás múltját és jelenét, azután Erdély és Bánság szellemi és közgazdasági életének minden időszerű problémáját a legkiválóbb ujságírók és írók tollán át világítja meg. Az almanach ára 500 lej. Megrendelhető a szervezet titkárságánál (Cluj, Calea Motilor 18). Az almanach részére jutányos feltételekkel hirdetések is felvesznek. A szervezés munkáját vidéken és helyben is külön megbizottak végzik. A kisebbségi sajtó reméli, hogy almanach akciója, melynek tiszta bevétele az Ujságíró nyugdíjintézet alapját szolgálja, széleskörű megértésre talál Erdély és Bánság társadalmában.

A munkaadók 5 százalékos bérvajavítást ajánlottak fel a kizárt asztalosmunkásoknak. A kolozsvári butorgyárosok és asztalosmesterek ma bizalmas értekezletre ültek össze, hogy megbeszéljék azokat a feltételeket, amelyek alapján az asztalosmunkásokkal megkötethetik a kollektív szerződést. Mint ismeretes, bérmozgalomból kifolyólag a munkaadók mintegy 200 munkást kizártak és a pénteken megtartott békéltető tárgyalások nem vezettek eredményre. A munkaadók ugyanis 5 százalékos béremelést ajánlottak fel a munkások 18 százalékos követelésével szemben, melyet ezek nem fogadtak el és hivatkoztak arra, hogy a drágasági index szerint már a múlt év októberében járt nekik 8 százalékos béremelés és azóta nem hogy csökkent volna a drágaság, hanem emelkedett. Mint hírlik, ha a kedden megtartandó újabb tárgyalások nem vezetnek eredményre, több munkások eltávozik Kolozsvárról, vagy más szakmában helyezkedik el, minthogy a többi munkásszervezetekkel erre vonatkozó megállapodást kötöttek.

Az aradi Magyar Párt viharos alakulógyűlése. Aradról jelentik: A Magyar Párt aradi tagozata vasárnap tartotta alakuló ülését. Az ülésen, amelyen a párt központját Jakabffy Elemér és dr. Pál Árpád képviselték, az óvári színházban tartották meg több mint 2000 főnyi közönség részvételével. A munkásság és a parasztpárti érzelmi ellenzéki választópolgárok nagyszámban jelentek meg a gyűlésen, amely rendkívül viharos lefolyású, botrányokkal tarkított volt. Barabás Béla nyitotta

meg az alakulógyűlést, néhány szóval ismertette az összejövetel célját, majd felkérte Jakabffy Elemért beszéde megtartására. Az ellenzék erre nagy zajban tör ki és követeli, hogy Nagy Sándor dr. ügyvéd, volt magyar országgyűlési képviselő beszéljen. Csak nehezen sikerült a rendet helyreállítani, mire Jakabffy ismertette a Magyar Párt központjának programját és összeartásra hívta fel a magyarságot. Barabás elnök most Pál Árpádnak adta meg a szót, de a hallgatóság jelentékeny része újból Nagy Sándort kívánja hallani, úgy hogy Pál nem tudja megkezdeni beszédét. Végre óriási zaj közepette maga Nagy Sándor kéri hűveit, hallgassák meg a magyarság illusztris képviselőjének szavait. Pál Árpád dr. magas színvonalú, tartalmas beszéde után újból kitor a vihar. Barabás elnök ugyanis semmiestre sem akarja megadni a szót Nagy Sándornak, mire hűvei óriási lármát csapnak és megakadályozzák az ülés folytatását. A jelenlévő Flotó rendőrprefektus kijelenti, hogy felosztatja a gyűlést, ha a rendet nem sikerül helyreállítani. Végre az elnök enged és Nagy Sándor emelkedik szólásra. Kijelenti, hogy az aradi polgárság tiltakozik Zima Tibor örökös képviselősége ellen, amely a magyarságnak semmi hasznát nem hozott, csak Zimának. Nagy Sándor beszédét Zima nagyszámú hűvei zavarták állandóan, majd a megtámadott exkzépviselő válaszul Nagy Sándornak, de az ellenpárt hűvei oly nagy lármát rendeztek, hogy Zima — parlamenti módra — az ujságíróknak adta elő mondanivalóját. Tiltakozott a személyi kérdések felvetése ellen és a magyarság egységének fontosságát hangsúlyozta. Ezután került volna sor a tulajdonképeni megalakulásra, vagyis a választásokra. Barabás Béla elnök felolvassa a megválasztandók listáját, a nagy zajban azonban semmit se a lehet hallani. Előzők erre elfogadottnak jelenti ki a listát és a viharos lefolyású ülést barakesszi.

Ejegyzés. Gancz Jehuda Bistercéről és Klein Chanele Érmihályfalva jegyeseik. (Minden külön értesítés helyett.)

Tizenöt kolozsvári adóhivatalnok kétszáz ezer lejt követel az államtól. Tizenöt kolozsvári adóhivatali tisztviselő memorandumot terjesztett a kormány elé, amelyben kéri, hogy a pénzbevételek idejében munkatöbbletükért megígért járandóságukat utalják ki számukra. A memorandumban elmondják, hogy a pénzbevételek előtt írásban ígérték meg, hogy a munkában résztvevő tisztviselők minden munkanapért 100 lejt kapnak. 1920-ban tizenöt tisztviselő egyenként hatvan napot, 1921-ben negyvenkét napot dolgozott, úgy, hogy még éjjel sem mehettek haza, mert a begyűlt kétszázmillió a tisztviselők becsületére volt bízva. Feltek, hogy a pénzt valaki megdézsmálja s azért felváltva éjszakánként az íróasztaloknál aludtak. Mikor azonban a munka árát kérték, senki sem akart velük szóba állni, pedig a beváltási költségekre a felektől nyolcommillió kétszáz ezer lejt vonatkozott. Ennyit keresett az államkincstár a kolozsvári adóhivatali tisztviselők munkáján, akik a munka elvégzéséért mindössze kétszáz ezer lejt kértek. Hat évig vártak s most, hogy új kormány került az ország élére, ismét kíséreltet tesznek, hogy pénzükhöz hozzájussanak. Ha a memorandumnak nem lenne meg a kívánt eredménye, követelésükért beperelnek az államkincstárt, mert bizonyosra veszik, hogy a bíróság jogos követeléseiket feltétlenül megítéli.

Ha az élet rejtelseit végre meg akarja ismerni, világitson Aladdin lámpával. Világosság fog derülni agyában és eszentul a dolgokat mindig kellő megvilágításban fogja látni. Aladdin-fény mellett kizárt minden tévedés.

300-nál több zsidó tréfa, anekdota van nagyzerően feldolgozva és összegyűjtve Csillag Máté: Zsidó Anekdoták Kincsesháza című könyvében, 222 oldal, 200 lej. Postán szállítja az Uj Kelet könyvcsatlálya.

SPORT

Sztrájkba léptek a kolozsvári sportegyesületek

A Huniade — Stanciu-ügy fejleményei. A kolozsvári futballsport krízise

(Cluj-Kolozsvár, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az eseménytelenségben szürkülő kolozsvári sportéletnek hatalmas szenzációja van, amely nemcsak a sport történelmében áll páratlanul, de a sztrájkmozgalmak sorában is egészen különleges helyet foglal el. A kolozsvári futball-egyesületek sztrájkba léptek és vasárnap délután a kolozsvári sportpályákon egyetlen mérkőzés sem volt.

A sportegyesületek és a Comitetul Regional között támadt konfliktus oka az volt, hogy az egyik kolozsvári egyesület következetesen igazolatlan, illetve jogosulatlan játékosokat szerepeltetett csapatában a labdarugó szakosztály döntése ellenére, ami a közönség körében is nagy visszatetszést szült. Anton Huniade és Josif Stanciu a tavaszi szezonban a Victoriában játszottak, holott Huniade az Academia, Stanciu pedig a temesvári Banatul színeiben szerepelt a bajnoki szezon őszi fordulójában. A szabályok félre nem magyarázható módon előírják azt, hogy az a játékos, aki egy egyesület színeiben bajnoki mérkőzésen szerepel, ebben a bajnoki évben más csapat tagjaként nem vehet részt bajnoki mérkőzésen.

A kolozsvári sportegyesületek egyhangulag tiltakoztak ez ellen a jogfosztó eljárás ellen és az ujonnan megválasztott futball-szakosztály megsemmisítette Stanciu és Huniade jogtalan igazolását. A két játékos azonban vígan tovább játszott a Victoria színeiben. A futball-szakosztály erre ez ellen tiltakozott a Comitetul Regionalnál, a legfőbb kolozsvári sportszervnél, amely azonban többszöri sürgetés ellenére sem likvidálta ezt a sokat hánytorgatott kérdést. Kilenc kolozsvári sportegyesület vezetői erre szombaton este összejuttek és kimondották,

hogy mindaddig, amíg ez a kérdés elintézését nem nyer, semmiféle mérkőzésen és sportrendezvényen nem vesznek részt.

A határozatról az FSSR Bukarestben összejutő tisztújító közgyűlést táviratban értesítették.

SPARTA

SPORTÁRUHAZ

Football, tennis, vivó-, atlétikai, turista és cserkész felszerelések. Cluj, Calea Victoriei 5. — Telefon 10-30.

Jakobi Dudi emléke a kolozsvári játékos-értekezleten. Vasárnap délelőtt a Haggibbor új klubbotthonában tartották meg, mintegy százötven főnyi hallgatóság előtt az első kolozsvári játékos értekezletet. A Haggibbor nevében dr. Fenichel József üdvözölte lendületes beszédében a megjeleneket, majd dr. Lucian Sándor, a Vasasok elnöke a szocialista párt titkára ismertette az értekezlet célját és kulturális fontosságát. Utána Nicescu, az RMSE vezetőségi tagja, „Milyen legyen a sportideál” címen né'yenszántó, rendkívül tartalmas beszédet tartott, amelyben minden sportember igazi ideáljánál a Haggibbor korán elhunyt, tragikusvégi játékosát, Jakobi Dudit hozta fel, akinek valóban sportszerű, igazi gentlemanhoz méltó és korrekt magatartása, fair játékmódrára minden játékos követendő példájává kell hogy váljék. Jakobi Dudi nevének említésére a játékosok egy percig néma felállással adóztak emlékének. Utána dr. Lőcsei László tartott magyar nyelven előadást.

Vidéki eredmények:

- Arad. AMTE—ATE 2:1 (1.0), bajnoki, bíró Horváth.
- AAC—CFR Piski 1:0 (0:0), bajnoki.
- Olimpia—Jiul 2:2 (1:1), bajnoki, bíró Litz.
- Rapid—Wacker 4:0 (2:0).
- Nagyvárad NAC—CFR 1:0 (0:0). Nehéz küzdelem után a győztes gólt Hauser rugta. Bajnoki, bíró Küger.

35000 lei jutalom

egy jó ötletért! — Kérje levelezőlapon a pályázat feltételeinek beküldését

Aladdin

Kereskedelmi R. T. **Satu-Mare**, Calea Traian No 10.

Törekvés—Egyetértés 7:0 (4:0), bajnoki, bíró Máthé. A Törekvés Csomag 4, Plus 2 és Zeiga góljaival óriási fölényrel győz.

Temesvár. Bara'ul—TAC 2:2 (1:0), bajnoki, bíró Petou.

TMTE—Politechnicum 6:1 (2:1), bajnoki, bíró Tulbure.

Petrozsény. CAMP—Sparta Unirea CFR Temesvár 2:2 (1:1), barátságos.

Külföldi eredmények:

Alexandria. Kinizsi—Alexandria válogatott 4:2 (3:1). A román bajnokcsapat vereségéről elterjedt hírek nem felelnek meg a valóságnak. A győzelem annál értékesebb, mert Alexandria válogatott csapatában több angol játékos is szerepelt.

Kairó. Kairó—Kinizsi 3:1 (3:0).

Budapest. FTC—KAC 4:1 (2:0). A ferencvárosiak kenterben nyertek a bajnokságot.

MTK—UTE 1:1 (1:1). Az MTK nehezen tudta eldöntetlenné tenni a mérkőzést.

VAC—III. ker. 2:1 (1:0) A VAC lelkes játékaival megérdemelte a győzelmet és ezzel biztosított a az I. osztályban való benmaradást.

Törekvés—33 FC 2:2 (1:2).

Vasas—BEAC 3:1 (2:1).

TÖZSDE

Április 19 én

A lej Zürichben 210.00, Párisban 12.00, Budapesten —, Bécsben —.

Kolozsvár. A lej zürichi nyitás ma 209 volt, míg zárlatban egy pontos emelkedést mutat. A belföldi piacon továbbra is szilárd, a piac és a külföldi fizetőeszközök iránti kereslet emelkedett, míg ezzel szemben a kínálat tartózkodó. Az ártolyamok a következők:

Bécs 35.35—35.65, Prága 7.45—7.50. Budapest 282—286, Páris 8.55—8.60 Zürich 48.80—49.19, Newyork 250.00—253.00, London 1225—1230, Milánó 10.15—10.25.

Zürich. Zárlat: Berlin 123.30. Amszterdam 207.85, Newyork 518.10, London 2519.00, Páris 1750.00, Milánó 2084.00. Prága 1535.50, Budapest 72.60, Belgrád 912.50, Bukarest 210.00, Varsó 56.00, Bécs 73.10.

Bukarest. Devizák: Páris 8.37, Berlin 59.10, London 1205, Newyork 216.00, Milánó 10.00, Zürich 47.80, Bécs 35.00, Prága 7.30 Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 9.00, német márka 58.00, leva 1.73, török lira 120 font sterling 1190, francia frank 8.56, svájci frank 47.00, olasz lira 9.90, drachma 2.85, dinár 427, dollár 243.00, lengyel forint 30.00, osztrák schilling 34.50, magyar korona 34.50, cseh korona 7.25, belga frank —, holland forint —.

UJ helyiségbe költözött Dental Depot Fogorvosi berendezések, műszerek és anyagok. Fogászati arany, forrasztó és platina garáncolt minőségben. Vesztek régi fogszorokát, aranyát, platínát legmagasabb áron. Díjtalan állásközvetítés technikusoknak. Carol Springer Cluj, Generala-palota Strada N. Jorja (Jókai utca) 3 szám Ezelőtt Calea Victoriei (Kossuth L-u.) 43.

ארמ. כשר סאלאמי אונד ועלכווארען פאבריק אונד פלייש האלע Schnabel Hermann Cluj, Piata Mihai Viteazul 26. — Telefon 10 74. Megrendelések feltűnő olcsó áron, utánvét mellett: eszközöltetnek. ארבעה ואלף ארבעה מאות

KÖZGAZDASÁG

A szakmunkások sztrájkja miatt Resicán kizárták az összes bányamunkásokat Botez munkaügyi vezérfelügyelő Bukarestben intervenál a bérkonfliktus elsímítása érdekében

(Resica, április 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az a nagyarányú bérharc, amelynek következtében a Resicai Vasművek és Uradalom Rt. üzeme már négy hete szünetel, nem akar nyugvó pontra jutni. A rézgyétes munkássztrájk után is a helyzet kilátástalanabb mint ezelőtt. Emlékeztetes ugyanis, hogy Bunghetianu temesvári sziguranca vezérfelügyelő beavatkozása a vállalat külföldi szakmunkáit a munkásszervezet engedélyével munkába állítottak ugyan, de a napokban a resicai munkások vezetői kijárták a kormányt, hogy a külföldi munkások is élhessenek a sztrájk jogával. Emiatt azután Resicán teljesen megállott a munka, kivéve a bányáktan, melyek

munkásait a törvény egyáltalán nem engedte sztrájkba lépni. A szakmunkások sztrájkja miatt a Resica művek igazgatósága rektorhoz folyamodott és a vállalat összes munkásait kizárta. A munkások vezetői intervenáltak Botez munkaügyi vezérfelügyelőre, akit arra kértek, hogy a nagyarányú kizárást akadályozza meg. Botez generálmunkásként azonban kijelentette, hogy ez nem áll módjában, mert ebben a konfliktusban csak a minisztérium dönthet. A munkásság képviselői a vezérfelügyelő kíséretében ma Bukarestbe utaztak, hogy a kormányt intervenáljanak a resicai bányamunkások kizárása ellen.

Ha a kormány nem szállítja le a felemelt vámokat, a kereskedők egy évig nem importálnak

A kolozsvári kereskedők gyűlése az import vámtarifa kérdésében

(Cluj Kolozsvár, április 19. Az Uj Kelet tudósítójától.) Három hete, hogy az új behozatali vámtarifákat életbeléptette a liberális kormány és azóta ez a kérdés állandóan napirenden van. A különböző kereskedelmi egyesületek és érdekközösségek egyöntetűen megállapították, hogy az új vámtarifa feltétlenül revízióra szorul, sőt már az Averescu-kormány is elismerte ennek szükségét.

külföldről árut, miáltal az állam három-négy millárdos vámbevételtől fog elesni és ily módon harcolják ki a revíziót.

Schwartz Jakab szerint az új vámtarifa a bankok karjába fogja hajtani a kereskedőket, mert nem rendelkeznek olyan tőkével, hogy a felemelt behozatali illetékeket meg tudják fizetni. A kereskedők a vámtarifák tárgyalásánál súlyos hibát követtek el, mert akkor kellett volna olyanirányú akciókat lefolytatni, amelyekkel elejét vehették volna a magas vámdíjak életbeléptetésének.

A kolozsvári kereskedők vasárnap délután 10 órakor nagy érdeklődés mellett tartottak értekezletet ebben a kérdésben a Sfátul Negustoresc Unió utcai helyiségében.

Tuftli Richárd elnök nyitotta meg a gyűlést, aki rövid beszédben ismertette a felemelt vámtarifák következtében előállt helyzetet és kiemelte, hogy mint eddig, a rossz gazdasági viszonyok dacára, az áralakulások egyensúlyban állottak a pénzvviszonyokkal, az új vámtarifák következtében ez a helyzet megszűnik, mert a közönség nem lesz képes a meginduló drágaság arányait követni.

G. Romanovici, a Sfátul vezértitkára megállapítja, hogy a vámemelésnek három célja kell legyen: prohibítív, pénzügyi és iparvédelmi. Eppen ezért a vámemelés hatályon kívül helyezését nem is kéri a kereskedők, csupán revíziót kérnek, hogy a túl magas illetékeket megfelelő mértékben leszállítsák. A vámdíjakat azonnal elviselhetővé tenni, hogy az elvámolási rendszert egyszerűsítsék és ezáltal csökkentsék a költségeket.

Jonescu Mihály szólal fel ezután és kifejti, hogy az utolsó három részleges vámemelést a górcsós nélkül viselte úgy a kereskedelem, mint a vállalkozás, mert elismerik, hogy a belföldi ipart párolni kell. Az új vámtarifa azonban különösen a textilipart sújtja érzékenyen, mert egyes cikkek behozatali illetékét háromszáz, sőt négyszázszorosára emelték. Hivatkozik arra, hogy Magyarország a háború utáni években szintén kísérletezett az erőteljes iparvédelemmel, de alig egy év leforgása alatt rá kellett jönnie arra, hogy a túlságos iparvédelem a kereskedelem rovására megy és ezért kénytelen volt mérsékeltebb beviteli vámokat alkalmazni. Javasolja, hogy ha a kormány nem tenne eleget a kereskedők ezirányú kérésének, országosan mondják ki, hogy egy évig nem importálnak

Boskovits Jó sef összehasonlító táblázatot mutat be, amelyben feltűnteti a régi és az új vámok közötti különbséget. Javasolja, hogy minden kereskedő hasonló táblázatot dolgozzon ki a saját szakmájában, hogy precíz adatokat lehessen a kormány elé terjeszteni és ezek alapján kérni a szükségesnek mutakozó vámszállításokat.

Aussländer Lajos, Sándor Samu és Mayer Mihály szóltak még hozzá a kérdéshez, majd a gyűlés határozati javaslatot fogadott el, amelyet táviratban közöltek a kormánnyal, Manolescu pénzügyi államtitkárval és a Sfátul bukaresti központjával. A határozati javaslatban követelik, hogy mindaddig, míg a revíziót meg nem ejtik, függesszék fel az új vámokat és helyezték vissza a régit.

Emelkedik Románia bankjegyforgalma. Bukarestből jelenik: A Banca Nationala kimutatása szerint április 3-án Románia bankjegyforgalma 20,595,145.013 lej volt, amely mintegy 250 millió lej emelkedést jelent az április 27-iki kimutatással szemben.

minisztériumok is. Ezen a kongresszuson a sérelmek egész sora nyer majd megvitatást az illetékes minisztériumok képviselőinek jelenlétében s különösen szótvesztik a luxusadók, zenedíjak, ármaximálások és a vasárnapi munkaszüneti, valamint a záróra körüli panaszokat és kívánásokat is. A résztvevni szándékozók, ha igényt tartanak az egyesület által rendezett közös ellátásra, jelentsék be részvételi szándékukat folyó hó 24-ig Schweitzer Adolf vendéglőspart-ersult elnök címére Corzo kávéház, Marosvásárhely.

A kolozsvári háztulajdonosok közgyűlése. A kolozsvári háztulajdonosok szövetsége április 25-én, vasárnap délelőtt 10 órakor rendkívüli közgyűlést tart a városháza tanács-termében. A közgyűlés tárgysorozata a háztulajdonosok és bérlők közötti jogviszonyokat szabályozó törvény 48. szakasza szerinti bér-emelések kérdésének megvitatása és a városi díjak leszállítása érdekében előterjesztendő memorandum megszerkesztése.

Országos vendéglőkongresszus Marosvásárhelyen. Április 26, 27 és 28. napján Románia vendéglősei, szállodásai, kávészai, cukrászai és forrasztásai országos kongresszust tartanak Marosvásárhelyen. A kongresszusra bejelentették részvételüket a belügy-, pénzügy- és a közmunkaügyi

Ha művészi kivitelű fa, vas, vagy réz-butort és zongorát akar vásárolni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg Székely & Réty Erdélyrészi Butorgyár Rt. Állandó butorkiállítását. Valódi Bösendorfer, Stingl, Wirth és Produktivgenossenschaft zongorák, további furniok és klosterneburgi enyvezett lemezek nagy választékan.

SZÍNHÁZ - MŰVESZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Magyar Színház Iroda közleményei

Faust. Goethe hatalmas drámai költeményének kedden este lesz a repriza. Hétek óta tartó gondos előkészület követték meg a Faust előadását és most, amikor 15 év után újra műsorra vették a színház a világirodalomnak ezt a kivételes alkotását, Margarettát Isáky, Faustot Kemény, Meghittót Forgács, Wagner Mihályt, Mártát Miklósy játsza. A zenekari Stephenides dirigálja.

Marika. Taray majdnem egy ezteudeje óta játszott a kolozsvári színházban. Első fellépése egy igen kelvyes újdonságban lesz, a Marika vígjátékában. Zagon István vígjátékának annyira bizonyos a sikere, hogy negyszer egymás után tüntette a színház műsorára. Taray partnerei lesznek Marsy, Baróti Csille, Mihályfi, Homóty.

Medgyaszay Vilma, a legnagyobb előadóművész nő hetfőn este 10 órakor lép fel a magyar színházban.

Színház Színház heti műsora

Kedd: Faust (A tragédia első része. Új betéttel és új szereposztással. Isáky Margit vendégszereplésével. Premierbérlet 52 sz. Sorozatszám 347)

Szerda: MARIKA (Vijdság először, Taray fellépésével. Rendes helyárral, Premierbérlet 53 sz. Sorozat 348)

Csütörtök fel 8-kor: Marika (Taray fellépésével. Napibérlet 107 sz. A Sorozat 349)

Csütörtök fel 11-kor: Rigoletto (A magyar zene-konzervatórium előadása. Rendes helyárral. Sorozat 350)

Péntek d. u. 4-kor: Mian (Operett, 8. adszor. Leszállított helyárral, Lány Irén, Neményi Lili László Andorral, Ihász Aladárrel. Sorozat 351)

Péntek este 8-kor: Alxandra (Operett, 14. adszor, Karácsonyi Ili, Neményi, Ihász, Lászlóval. Hétfőzetűzet. Sorozatszám 352)

Szombat d. u. 4-kor: Botcsinálta doktor és pártutk (Itjűzűgi előadás, igen csető helyárral. Szegedy Györgyi Istvánnal. Bevezető előadást tart Kis Ernő társ. Sorozat 353)

Szombat este fel 9-kor: Marika (3. adszor. Taray Ferenc fellépésével. Napibérlet 108 sz. B. Sorozat 354)

Vasárnap d. u. fel 3-kor: Ezüstcsirány (Karácsonyi Ili, Neményi, László, Ihász. Al. A III-ik felvonásban László Andor mulató jelenete Puskes Béla zenekarának kísérete mellett. Leszállított helyárral. Sorozat 355)

Vasárnap d. u. 6-kor: Marika (Taray fellépésével. Rendes helyárral. Sorozat 356)

Vasárnap este háromnegyed 9-kor: Annabál (Lány Irén, László, Ihász. Rendes helyárral. Napibérlet 109 sz. A. Sorozat 357)

Hétfő fel 8-kor: A szerelem és halál játéka (Taray fellépésével. Rendes helyárral. Napibérlet 110 sz. B. Sorozat 358)

Hétfő 10-kor: Medgyaszay Vilma kabaré estje. (Igen mérsékelttel emelt helyárral. Premierbérlet 54 sz. Sorozat 359)

Telefon 446

SINGER
Piața Reg. Ferdinand 66. (Főter)
Târgu-Mureș

Sifonfejgyár
és nikkelező telep. Szikviz és kracherlis üveg, valamint mindenféle gumik gyári raktára. Üvegvédzés, régi fejek átöntése a legelőnyösebb árban.

Dental Depot
Weiss & Schwarz bécsi cég
Cluj-i ierakata
Cluj (Kolozsvár) Egyetem-u. 1., II. em.

Megnyílt

WEISZ ELEK

a HELLER, WEISZ és MOLNÁR cég volt belfogjának

nődivat-, vászon-, szövet- és szőnyegáruháza
Cluj, Strada Regina Maria (v. Deák F.-u. 14.) Szolid szabott árak!

Batiz—dr. Jeszenszky

Cluj, Calea Victoriei No 99.
szikvizgép-, sifonfej- és lémmárugyár.

Telefon Interurbán 8-62.

A közegészségügyi törvényeknek megfelelőleg gyárt: Sifonfejet, szikvizgépeket bármily nagyságban, vizszűrő készülékeket, sifonfejtőket, sörkimérő készülékeket, likörlejárólókat, mindent a szikvizszármához szükséges kellékeket és alkatrészeket. **Berendez:** Szikviz, kristályviz és likörgyárakat, legkisebbtől a legnagyobb üzembírásra. **Raktáron tart:** Eredeti cseh-slovákiai szikvizet, cracherlis és kristályüvegeket. Összes gumialkatrészeket, a golyon csöveket. — Hasznát szikvizgépek szakaszterü jartására: vagy azok becserelésés: vállalja.

Szerelőik mindenkor **rendelkezésre.** Üveghomok névedzés, nikkelezés és fémcsiszolás. A hisenevi kiállítás aranyéremmel kitüntetve.

Tökéletesen berendezett és felszerelt temesvári

gyár

mely luxus- és szükségleti cikkeket készít

szép haszonnal
előnyös feltételek mellett

eladó.

Felvilágozás kapható Temesvár III
Bulevarul Carol No 1 52

Kérjen mindenütt

Pierre

borotva-pengét.

A legjobb fémkeverék, a legelőnyösebb gyártmány. Garancia a minőség. 1800

A tavaszi és nyári divat

ruha- és kabát-anyagok
exclusiv választékban

Grünwald és Steiner

női divatkülönlegességek áruházában,
Cluj, Piața Unirii No 12.

Ursus-Extra

világos sörkülönlegesség
mindenütt kapható.

CZELL-Sörfőzde, Kolozsvár-Monostor

APRÓHIRDETÉSEK
 Egyszeri közlésnél egy szö 3 lej, vastagabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej. Álláskeresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő

Kereskedelmi utazók
Berkovicsné שרה רבדה vendégfogadó,
 Oradea Mare, Str. Nicolai Jorga (Zófia-utca) No 19.
 Ismert elsőrendű konyha! Mérsékelt árak.

Kreditkontroll
 Pénzvilág — Finanziarwelt országos hitel tudósító és incassóiroda, Oradea Mare, Str. Jókai 17. Telefon 9

Fiatal urak! Ki volna hajlandó fiatal urilányt a levelei szoraboztatni? Leveleket a kiadóba „Radio” jelzéssel 11001

Lakótársat keres fiatal ember kószítal, szép nagy butorczot szobásoz május 1-én Fudoli ut 51. 11000

פנסיו Szovátán, legkényesebb igényeket kielégítő modernlegzebb helyes helyen. Főtérén, cursalonnal, Edegyezni lehet Stará Testvéreknel, Szovátán. 907

Mindenféle fordítások angol, francia, német, román és magyar nyelven (levelek, kérvények, szépirodalmi, tudományos, közgazdasági cikkek, prospectusok stb.) irógéppel való másolások és sokszorosítások gyorsan, pontosan készünek. FőlvételFriedmann könyvkereskedésben, Főtér. 842

Ezüstöt a legmagasabb napi áron vásárolja Tacámul
 ezüstáru és evészközzgyár, Cluj, Str. Jorga 11-a.

ארמיה כשר
PENSIO
Szovátán.
 Szovátá furdón junius 1-én, az István-székkel szemben, a főuton épült villában szigoruan orth., a legkényesebb igényeket is kielégítő uri pensio nyilik. Jelentkezéseket elfogad, telvilágosítással szolgál
Dr. Krausz Józsefné főrabbiné
 Dicioosanmartin.

MARTIN PAL Jun.
 Cluj, Plaza Mihail Viteazul 25.
כשר ועלכווארען פאבריק
 קרעייניג אלעקטריא ועלכווארען פאבריק פארמאכט פאר נאכארהם ועעקווארען. פריירקאראנט אונד הכשר אויף פערלענען.

Uj könyvek.

Bashkirtseff Maria naplója	190
„ inam v. Homasai I.	190
„ „ „ kötet	312
„ „ „ II.	225
„ „ „ kötet	285
„ „ „ III.	225
„ „ „ kötet	285
Bourrois: A mars herceg öje	220
Andrej Bjeli: Az ezüst galamb	322
Courths M.: Mindent legyőz a szerelem	92
Bedori: Husz év s	50
Hajnal László: Magános éjszaka (Versek)	100
Wilde: Salome	176
„ „ „ Lydy Wiedermare	132
Gogoly: Mígorod I-II	264
Karinthy: Hóköm színház	160
Zucolt: Kif Tebbi	230
Gorkij összegyűjtött munkái	176
Moliere összegyűjtött munkái	176
Lengyel Menyhért: Mária	110
Maupassant: Egy élet	311
Courths Mahler: Bo dog akarok lenni	88
„ „ „ Az ig zi szerelem	132
Molnár Ferenc: Riviera (Vigjék)	97
Csehov: A koldus	148
Knut: Ben ni	176
Nyugat marusi füzete	80
Kovrig: Az uj oroszország 1417-1925	528
Milliók könyve:	
„ H-reeg: Férfisziv	35
„ Wells: Oriások	40
Sudermann: A rokkant	184
Stratz: Az óriás ökle	138
K. Zathurecky Bert: Az embergyölölő	80
Dekobra: A hálókosik anygala	220
G. Dávid Margit: A szerelmek városa	150
Dumas: A három testőr	
„ I. A három testőr	
„ II. Husz év mulya	
„ III. Bragelome Vicomte	
„ IV. Agellone Vicomte	1200
France: A Föld élete	250
„ „ „ (kötet)	300
Günther: A szent meg a rajongója I-II	550
Jack London: Jack London élete	375
Jack London: A nagy ház asszonykaja	220
„ „ „ Az éneklő kutya	220
Lagerlöf: Helga, Marianna	132
„ „ „ A császár	132
Milliók könyve: Rieder Haggard: A pavian nő	30
Ossendowsky: Állatok, istenek, emberek	440
Móritz Zsigmond: Kivilágos kivirradtig	282
Pásztor Árpád: Végig az uton	176
Morris Rosenfeld: A nyomor dalaiból	150
Unamuno: A kód	132
Upton Sinclair: Az ács fának neveznek engem	150
Tábory Róbert: Hóvár	44
Rider Haggard: Salamon király kincse	176
H. G. Wells: Ugh Lomi	106
„ „ „ Az istenek eledele	150
„ „ „ (Kötv.)	220
Zela: Claude vallemása	133
Bonkalo: Az orosz irodalom története I-II.	350
Euken: A jelenkori vallásbölcselet főkérdései	151
France: A Föld élete	250
„ „ „ Kötve	300
Hevessy: A filmjáték esztetikája	246
Croca: A politika elemel	132
Curtius: Az uj Franciaország irodalmi uttorói	220
Loránt: A bélyeg	149
Molnár Antal: Az uj zene	317
Románne: Grafológia	242
Zilahy: Szakácskönyv	317
Engel: 50 smiroth Pjladim (kisere nélkül)	75
„ „ „ zongorakisfrettel) I. füzet, 6 ének	97
Ebből egyes dalok: Moide anik, Eljahu hanavi, L'pol ra'am, Bad scha l'moschehe, Likhath schabath, B'mozaej sch'ba'h	50

Kaphatók az **Uj Kelet könyvostályában,** utánvétellel vagy a pénz előzetes beklidése mellett

Lloyd Expr.
Telefon 419
 Erdély legrégibb és legmegbízhatóbb
zongora raktára
 Cluj, Str. Saguna 14.

TRISKA I.
 Szállit zongorát, pianót gyári árban, a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett. Több ezer elismerő irat megtekinthető. Vidékre szállítási költségeit a cég viseli.
Tánc- és művészlemezek, beszélőgépek raktáron.

Zsidó Testvérek!
 A kor nevelési köve elményei szemelött tartásával egyesületet létesítettünk Braun Henrik főrabbi ur és a legnagyobb ortodox tekintélyek erkölcsi támogatásával. Az egyesület célja a chéderből kikerült ifjuságot — főleg árvákat — a talmudi továbbképzés és a hagyományos zsidó nevelés mellett ipari pályára előkészíteni. Szabó- és műasztalos-műhelyeink már üzemben vannak.
 Lépjetek be a „תורה עם דרך ארץ” egyesületbe alapító vagy rendes tagnak! Aki igazi zsidónak akarja látni a produktív jövő generációt, az minden eszközzel tartozik támogatni ezt az intézményt.
Iclodul-Mare Leopold Rosmann
 Jud. Soinco-Doboc egyeleti elnök

Használjunk kizárólag
כשר PLANTOL כשר
legjobb növényzslrt, mert ez tiszta, egészséges és kiadós!
 Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigoruan ortodox rituális előírás szerint.
Képviselet: HARTIG & HIENZ Cluj
 Str. Julia Maniu 8, Telefon 1-18.

Mégis csak legjobb a késnélküll
„IDEAL”
 borotváló por mely az ország területén **higienia** szempontból a legjobban elismert borotváló szer az arcot nem marja kellemes hatást hagy utána. — Ovakoijunk az **Mindentti kapható.** (Készítve utáztatottól. Csak az „IDEAL” Egyedüli készítője: [felirásu a valódi.
Reszling József fodrász
 Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.
 Sighetul-Maritaiel egyedaru Adolf ilatszertár Str. Bog Voda 40